

H

**ΤΟΜΟΙ
ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ,,
ΜΕ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΠΤΩΣΙΝ**

Οι τόμοι 1ος, 2ος, 3ος, 4ος, 5ος, 6ος, 7ος,
8ος, 9ος και 12ος πωλούνται πρός δραχ. ἡ φρ.
ΔΥΟ ἑκαστος.

Ο 10ος τόμος πρός δρ. ἡ φρ. ΤΕΣΣΕΡΑ.
Διὰ κάθε τόμου προσθέτομεν εἰς τὰς ἄνω
τιμὰς 50 λεπτὰ διὰ τὰς ἐπαρχίας και 1 φράγκον
διὰ τὸ ἔξωτερικὸν ταχυδρομικά.

Αἱ δλίγαι ὑπολειπόμεναι ΠΛΗΡΕΙΣ ΣΕΙ-
ΡΑΙ τῶν «Παναθηναίων», ἐν δλῷ τόμοι 12,
πωλούνται πρός δρ. 100 ἑκάστη.

Αἱ παραγγελίαι στέλλονται πρός τὴν
Διεύθυνσιν τῶν «Παναθηναίων» δδὸς 'Αριστο-
τέλους 35 'Αθήνας
και προπληρώνονται.

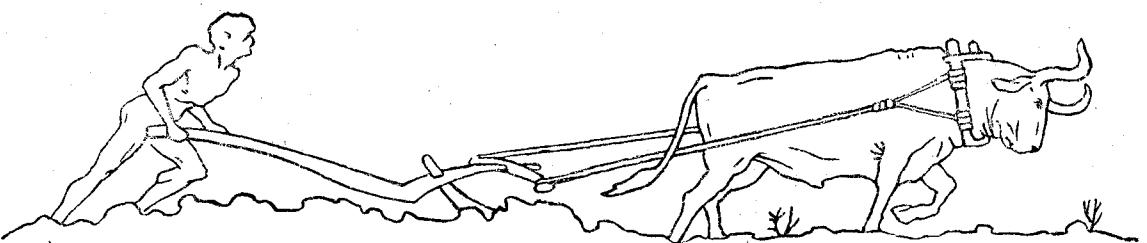
ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΟΣ ΜΠΑΛΤΖΕΑΡ ΚΑΡΟΛΟΥ
ΕΕΗ ΕΤΩΝ ΥΠΟ ΒΕΛΑΣΚΕΖ — ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΜΑΔΡΙΤΗΣ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΤΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1907-
ΜΑΡΤΙΟΣ 1908 * ΤΟΜΟΣ ΙΕ'. 6666666

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ 555555555555

ΠΑΝΔΩΝΙΔΑ

ΕΤΟΣ Η' 15 Ο-
ΚΤΩΒΡΙΟΥ 1907

Η ΗΠΕΙΡΟΣ

Η "Ηπειρος κεῖται βιορειοδυτικῶς τοῦ σημερινοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου, δυτικῶς τῆς Θεσσαλίας, νοτίως τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀλβανίας, ενρίσκεται δὲ μεταξὺ τῆς 17ης καὶ τῆς 19ης μοίρας μήκους καὶ τῆς 39ης καὶ τῆς 40.25' πλάτους τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Παρσίων, καὶ συνορεύει πρὸς ἀνατολὰς μὲν μετὰ τῆς Θεσσαλίας πρὸς βιορρᾶν δὲ μετὰ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ πρὸς δυσμὰς καὶ νότον μετὰ τοῦ Ιονίου Πελάγους καὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ Κόλπου.

"Η "Ηπειρος εἶναι συγκεκριμένη χώρα, ὡς ἑλληνική, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, μᾶλλον δὲ καθώδισμένη τῆς Μακεδονίας, διότι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἐδήλωσαν τὰ ὅρια τῆς Ἡπείρου, ὡς καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἔθνολογικῶς. Οὕτω, δὲ μὲν Πτολεμαῖος δὲ Γεωγράφος λέγει: «Ἀρχὰ Ἐλλάδος ἀπὸ Σωμίας», Ωρικία δὲ εἶναι ἡ ἀμέσως πρὸς βιορρᾶν τῆς Ἡπείρου ἐπαρχία, μεταξὺ τῆς σημερινῆς Χιμάρας καὶ τοῦ Αὐλώνος, ἄλλοι δὲ τὸ αὐτὸδ ἀκροιβῶς λέγουσι.

"Η χώρα αὐτῇ σήμερον ἀποτελεῖ τὸ βιλαγέτιον, ἦτοι τὴν Γενικὴν Διοίκησιν τῶν Ιωαννίνων, μετά τινων πρὸς βιορρᾶν κειμένων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀλβανίας, συνίσταται δὲ ἐκ τῶν μητροπόλεων: 1) Νικοπόλεως (Πρεβέζης), 2) Ιωαννίνων, 3) Παραμυθίας (Φωτικῆς), 4) Βελλάς καὶ Κονίτσης καὶ 5) Δρυϊνουπόλεως (Ἀργυροκάστρου - Δελβίνου - Χιμάρας) καὶ τῆς αὐτοκεφάλου ἐξαρχίας (ὑποεπισκοπῆς) τοῦ Μετσόβου.

Διοικητικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλους νομούς (σαντζάκια) ὑπαγομένους εἰς τὴν Γενικὴν Διοίκησιν (βιλαγέτιον) τῶν Ιωαννίνων, τοὺς ἓξης:

1ον) Τὸν νομὸν Πρεβέζης, συγκείμενον ἐκ τριῶν ἐπαρχιῶν (καζᾶ): α) Πρεβέζης, β) Λούρου καὶ γ) Μαργαριτίου.

2ον) Τὸν νομὸν Ιωαννίνων, συγκείμενον ἐξ ἑξ ἐπαρχιῶν: α) Ιωαννίνων, β) Μετσόβου, γ) Παραμυθίας, δ) Φιλιατῶν, ε) Κονίτσης καὶ ζ) Λεσκοβικίου.

Καὶ 3ον) Τὸν νομὸν Αργυροκάστρου, συγκείμενον ἐξ ἑξ ἐπαρχιῶν: α) Αργυροκάστρου, β) Πωγωνίου, γ) Πρεμετῆς, δ) Δελβίνου, ε) Χιμάρας καὶ ζ) Τεπελενίου.

"Ητοι ἡ χώρα σύγκειται ἐκ πέντε μητροπόλεων καὶ μιᾶς ἐξαρχίας, τριῶν νομῶν καὶ δέκα πέντε ἐπαρχιῶν, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν κατὰ τὸ 1881 εἰς τὸ ἑλληνικὸν Βασίλειον προσαρτηθεισῶν ἥπειρωτικῶν ἐπαρχιῶν Ἀρτης καὶ Τζουμέρκων διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου.

"Η "Ηπειρος ἀπὸ τοῦ 1878, ὅτε ὑπεγράφη ἡ βερολίνειος Συνθήκη, δι' ἣς παρεχωρεῖτο εἰς τὸ ἑλληνικὸν Βασίλειον τὸ ἥμισυ περίπου τῆς χώρας, ἦτοι τὸ μέχρι τοῦ Θυάμιδος (Καλαμᾶ) τμῆμα, εἰσῆλθεν εἰς λίαν κρίσιμον διὰ τὴν ὑπαρχίαν τῆς στάδιον, διότι ἔκτοτε ἀνεφάνησαν ἐν αὐτῇ ἄλλαι φυλαὶ καὶ ἴσχυραις Δυνάμεις, αἴτινες καλλιεργοῦσσαι αὐτόθι σχέδια καὶ σκοποὺς ἀνθελληνικοὺς ἐνταῦτῷ καὶ ἀντιουργικούς, καθόσον ὅπως ἔχουσι σήμερον τὰ τῆς Ἡπείρου, τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα εἶναι ταῦτισμένα μετὰ τῶν τουρκικῶν, δὲ μεγαλείτερος ἥμισυ φίλος ἐν Ἡπέιρῳ τυγχάνει δι Τούρκος, ἐφ' ὅσον οὖτος δύναται νὰ ἔννοησῃ τὸ συμφέρον του. δὲ περιέναι αὐτὸ τοῦτο καὶ ἑλληνικὸν συμφέρον. Δυστυχῶς δικαὶος δὲν ἡδυνήθη εἰσέτι νὰ ἔννοησῃ τὴν κοινότητα τῶν ἑλληνικῶν συμφε-

ρόντων μετά τῶν ιδίων ἑαυτοῦ, καί, παρὰ τὸ συμφέρον του, συμμαχεῖ μετά τῶν ἔχθρων του πρὸς καταστροφὴν καὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τῷ 1878, μετὰ τὴν Συνθήκην τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, ἡ τουρκικὴ Κυβερνησις, φοβούμενη μή, τὸ αὐτῆν τοῦ Βερολίνου Συνέδριον νὰ σχίσῃ τὴν Συνθήκην ταύτην, παραχωρήσῃ εἰς τὸ ἔλληνικὸν Βασίλειον τὰς πρὸς βιορᾶν αὐτοῦ ἐπαρχίας Ἡπείρον καὶ Θεσσαλίαν, ηνδόντη στὴν οὔστασιν τοῦ ἔκτοτε γνωσθέντος Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου, διστις περιέλαβε τὴν Ἡπείρον διόλκηρον εἰς τὸ ἀλβανικὸν του δίκτυον. «Ἐκτοτε, παραλλήλως τοῦ ΠΓ'. πρωτοκόλλου τῆς Βερολινείου Συνθήκης, δι' οὖν παρεχωροῦντο εἰς τὸ ἔλληνικὸν Βασίλειον ἡ Θεσσαλία καὶ τὸ μέχρι Θυάμιδος (Καλαμᾶ) τμῆμα τῆς Ἡπείρου, ἀνεφάνη τὸ ἀλβανικὸν ζῆτημα, καὶ προσετέθη εἰς τὴν χορείαν τῶν λοιπῶν ζητημάτων τῆς ἔγγυς Ἀνατολῆς, δι' οὖν διεκδικεῖται διόλκηρος ἡ Ἡπείρος, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θεσσαλία εἰς τὴν κυροφορουμένην Μεγάλην Ἀλβανίαν.

«Οπως ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη ἔχουσι κύριον ἔχθρον τὸν Βουλγαρισμόν, οὕτω καὶ ἡ Ἡπείρος ἔχει κύριον ἔχθρον τὸν Ἀλβανισμόν, διστις ἀπὸ τοῦ 1878 καὶ ἐντεῦθεν, δργανον ταύτης ἡ ἐκείνης τῆς Δυνάμεως γενόμενος, δι' ἀλλότριον λογαριασμόν, λυμαίνεται ἀπὸ προγράμματος τὴν Ἡπείρον, ἐπιδιώκων τὸν παντελῆ ἐξαφανισμὸν αὐτῆς, ὡς χώρας κατοικουμένης ὑπὸ Ἑλλήνων, οἱ δὲ ἐν Ἡπείρῳ ἄποικοι Ἀλβανοί, ἀποτελοῦντες τὸ τέταρτον σχεδὸν τοῦ δλου πληθυσμοῦ τῆς χώρας, εἶναι τὸ μόνον εὐχρηστὸν δργανον εἰς χειρας τῶν αὐτόθι προπαγανδῶν, καὶ ίδια τῆς αὐστριακῆς καὶ τῆς ιταλικῆς, εἰς ἥν προσετέθη τελευταίως καὶ ἡ ρωμουνική, ὃν σκοπὸς τυγχάνει ἡ ἐξολόθρευσις τοῦ γηγενοῦς ἔλληνικοῦ πληθυσμοῦ πρὸς προφανῆ ζημίαν καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς Τουρκίας, ἥς πρωτίστως δ ἐκτοπισμὸς ἐπιδιώκεται διὰ τῆς δράσεως τῶν προπαγανδῶν τούτων.

«Ἡ πρώτη δράσις τοῦ Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου τῷ 1878 ὑπῆρξεν ἡ ἀποστολὴ 49 τηλεγραφικῶν διαμαρτυριῶν πρὸς τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου, προερχομένων ἐκ 48 δῆθεν ἀλβανικῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Ἡπείρου, μεταξὺ τῶν δροίων τὴν πρώτην θέσιν κατεῖχον τὰ ἔλληνικάτα Ιωάννινα, καὶ μιᾶς δῆθεν κουτσοβλαχικῆς, φερούσης τὴν ὑπογραφὴν τοῦ γνωστοῦ ἀρνητικάτριδος ίδρυτοῦ τῆς ρωμουνικῆς Προπαγάνδας Α. Μαργαρίτου, δι' ὧν διαμαρ-

τυριῶν ἀπεκρούετο ἡ προσάρτησις οἰουδήποτε τμήματος τῆς Ἡπείρου εἰς τὸ ἔλληνικὸν Βασίλειον μετὰ δὲ τὴν δημοσίευσιν τῆς Βερολινείου Συνθήκης, γνωσθέντος ὅτι παρεχωρήθη εἰς αὐτὸ τὸ μέχρι Θυάμιδος (Καλαμᾶ) τμῆμα αὐτῆς, ἐπιτροπὴ Τουρκαλβανῶν ἐξ Ἡπείρου περιῆλθε τὰ ἀνακτοβούλια τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, διαμαρτυρούμενη κατὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Βερολινείου Συνεδρίου παραχωρήσεως τοῦ τμήματος τούτου, ἵσχυροι στείσαν καὶ προφορικῶς καὶ δι' ὑπομνημάτων, διότι ἡ Ἡπείρος εἶναι ἀλβανικὴ χώρα οἱ δὲ Ἡπείρωται δολιχοκέφαλοι, καὶ ὡς τοιοῦτοι εἰσὶν Ἀλβανοί, καὶ οὐχὶ βραχυκέφαλοι, ὡς οἱ Ἐλληνες, πρὸς οὓς οὐδεμίαν ἔχουσιν οἱ Ἀλβανοὶ φυλετικὴν συγγένειαν, οὐδὲ κοινὸν τι ἔθνικὸν συμφέρον· ἡ ἀλβανικὴ αὐτὴ ἐνέργεια κατώρθωσεν ὥστε νὰ μὴ παραχωρήθῃ διόλκηρον τὸ ὑπὸ τῆς Συνθήκης ἐπιδικασθὲν εἰς τὸ ἔλληνικὸν Βασίλειον μέρος τῆς Ἡπείρου, ἀλλὰ μόνον ἡ στενὴ λωρὶς τῆς Ἀρτης καὶ τῶν Τζουμέρκων.

Οἱ Ἀλβανοί, ἡ μᾶλλον οἱ πάτρωνές των, ἐργάζονται ἔκτοτε κατὰ παντὸς ὅτι ἔλληνικὸν ἐν Ἡπείρῳ. Ἡ πρώτη ὥθησις ἐγένετο ἐν Βουκουρεστίῳ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς τῆς ρωμουνικῆς Κυβερνήσεως. Ἐδημιούργησαν ἀλβανικὰ γράμματα, τῇ βοηθείᾳ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαριθμοῦ, ἐδημοσίευσαν σειρὰν ἐγκυλοπαδικῶν βιβλίων, ἐκδοθέντων ἐν Βουκουρεστίῳ, ἐνθα εἶδε τὸ φῶς καὶ ἡ πρώτη ἀλβανικὴ ἐφημερὶς ἡ «Δρίτα» (Φῶς) ἡ νῦν ἐν Σόφιᾳ τῆς Βουλγαρίας ἐκδιδομένη, καὶ ἐπλασαν τὴν λεγομένην ἔθνικὴν εὐγένειαν, ἡτοι θεοὺς καὶ ἥρωας Ἀλβανοὺς εἰς βάρος τῆς ἔλληνικῆς Μυθολογίας καὶ Ἰστορίας. Οὗτος δ Ἀδωδαναῖος Ζεὺς ἐβαπτίσθη ἀλβανικὸς θεὸς καὶ σὺν αὐτῷ φυσικῶς καὶ ἡ Ἡπείρος ἀλβανικὴ χώρα:

«Κατέκει πάντοτε δ Ζεὺς ἐντὸς τῆς Σκυπερίας¹ «Καὶ εἰς τὸν θεῖον Τόμορον² εἶχε ναὸν ὁραῖον.

(Ἐκ τοῦ ἔλληνικοῦ ἐπικοινωνικοῦ ποιήματος: «Ο Ἀληθῆς πόθος τῶν Ἀλβανῶν» τοῦ Ναΐμπη Φράσαρη).

Μετὰ τὴν ἀλβανοποίησιν τοῦ πανελλήνιου Ἐλληνος θεοῦ, ἔρχεται ἡ σειρὰ τῶν ἐξεχόντων ἥρωων καὶ λοιπῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας:

«Ω τέκνα τῆς πατρίδος μου, γενναῖοι πατριῶται, Ω γόνοι λεοντόκαρδοι Μεγάλου Ἀλεξάνδρου,

¹ Ἀλβανίας.

² Τόμορος, τὸ πρὸ τῆς Δωδώνης δρός, δὲ «ῶρας ναὸς» δ ναὸς τῆς Δωδώνης.

»Τοῦ περιφήμου Πύρρου τε καὶ τῶν λοιπῶν ἥρωων
»Καὶ παῖδες τοῦ Σκενδέρ-μπεη, πατρὸς ἀν-

[δρειαμένου!]

»Ἡ Ἰστορία μαρτυρεῖ τὰ κατορθώματά των ...»

»Ως δέτοι ἐπέταξαν ποτὲ εἰς τὴν Ἄσταν

»Καὶ ἀναποδογύρισαν τὸν θόρον τοῦ Δαρείου

»Κι' ἄλλοτε πάλιν ὁρμησαν, ὡς λέοντες γενναῖοις,

»Εἰς Ρώμην καὶ ἐπόμαξαν τὸν πομπεοὺς Ρω-

[μαίους].

»Ἀν ἐξετάσῃ τις καλῶς, δικαίως καὶ σπουδαίως

»Καὶ τὸν σοφότατον αὐτὸν Ἀριστοτέλην, λέγω,

»Καὶ Πτολεμαῖον καὶ λοιπὸν πολλοὺς ἐκ τῶν

[σπουδαίων],

»Θὰ μάθῃ πῶς ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἀνδρεῖον γένος

»Τῶν Σκυπετάρων¹ ... Καὶ αὐτὸς δ Μέγας

[Κωνσταντῖνος,

»Οστις Δαρδάν τὸ γένος ἦν φυλῆς τῶν Σκυπε-

[τάρων].

(Ἐκ τοῦ ιδίου ποιήματος)

¹ Ἀλβανῶν.

Καὶ διὰ νὰ ἀλβανοποιήσῃ ἀπαξάπαντας τοὺς τε ἀρχαίους καὶ τοὺς σημερινοὺς Ἡπειρώτας καὶ Μακεδόνας δ Ἀλβανὸς ποιητής, τοὺς χρίει διὰ μιᾶς οὐτωσὶ μονοκονδυλιᾶς Ἀλβανούς:

«Θεοπρωτοί τε καὶ Μολοσσοί, Ἐλλυροί τε καὶ

[Μακεδόνες

«Ἀπαντες ἡσαν Ἀλβανοί, καθὼς εἶναι καὶ τώρα»!

Καὶ δυμας ἡ Ἡπείρος, καὶ μετὰ τὴν παραχώρησιν εἰς τὸ ἔλληνικὸν Βασίλειον τῶν ἐπαρχιῶν Ἀρτης καὶ Τζουμέρκων, καὶ τὰς ἐπελθούσας ἔκτοτε οἰκονομικὰς καταστροφάς, τυγχάνει εἰσέτι ἡ ἔλληνικωτέρα χώρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, διότι τὸ ἐν αὐτῷ αὐτόχθον ἔλληνικὸν στοιχεῖον τυγχάνει εἰσέτι τριπλάσιον τοῦ τοντοραβανικοῦ, τοῦ μόνου σχεδὸν ξένου στοιχείου.

Αἱ ἀντιμαχόμεναι ἐθνολογικαὶ δυνάμεις ἐν Ἡπείρῳ ἔχουσιν ὡς ἐξῆς ἀριθμητικῶς κατὰ νομοὺς καὶ ἐπαρχίας:

Νομός	Ἐπαρχία	Ἐλληνες ἐλληνογλωσσοὶ δροθόδοξοι Χριστιανοί	Ἐλληνες βλαχογλωσσοὶ βανογλωσσοὶ δροθόδοξοι Χριστιανοί	Ἐλληνες βλαχογλωσσοὶ μωαμεθανοὶ δροθόδοξοι Χριστιανοί	Ἀλβανοὶ μωαμεθανοὶ ἀλβανογλωσσοὶ	Όλικὸν
Πρεβέζης	1) Πρεβέζης	14000	.....	1000	.....	15000
	2) Λούρον	19500	.....	500	.....	20000
	3) Μαργαριτίου	4500	4500	.....	15000	24000
Ιοαννίνων	1) Ιωαννίνων	81000	.....	7500	5000	93500
	2) Παραμυθίας	8500	1500	.....	1000	15000
	3) Μετσόβου	2500	.....	5000	.....	7500
	4) Κονίτσης	17500	.....	.....	250	17750
	5) Λεσκοβιτικού	1000	10000	.....	4000	15000
	6) Φιλιατῶν	15000	.....	.....	10000	25000
Αργυροκαστρού	1) Αργυροκάστρου	18000	2000	.....	.....	20000
	2) Πωγωνίου	21500	.....	.....	.....	21500
	3) Πρεμετῆς	.....	14500	.....	14500	29000
	4) Δελβίνου	16000	2000	.....	4000	22000
	5) Χιμάρας	4000	4000	.....	8000	16000
	6) Τεπελενίου.	.....	8000	.....	18000	26000
15 ἐπαρχίαι.		223000	46500	12500	7750	77500
						367250

Χριστιανῶν, δὲ δὲ Ἀλβανογλωσσοὶ μόνων τῶν Μωαμεθανῶν, ἐπομένως ὑπὸ ἐποιφιν ἔθνικης δυνάμεως αἱ ἐν Ἡπείρῳ ἀντίπαλοι φυλαί, Ἐλληνογλωσσοὶ καὶ Ἀλβανογλωσσοὶ, ἔχουσιν ὡς ἐξῆς:

"Ελληνες, έλληνόγλωσσοι, Χριστιανοί	223000
» βλαχόγλωσσοι	12500
» άλβανόγλωσσοι	46500
	282000
"Ελληνες Μωαμεθανοί	7750
'Αλβανοί »	<u>77500</u>
(Ισραηλῖται (έλληνόγλωσσοι)	2500

"Η δὲ δύναμις τῆς ἐν Ἡπείρῳ ἔλληνικής παιδείας, ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὴν ἔξινην, ἔχει ὡς ἔξης.

Σχολεῖα, ἐν οἷς ἐν γυμνάσιον, 10 ἡμιγυμνάσια, 40 σχολαρχεῖα καὶ 600 δημοτικά, διδάσκαλοι 800 καὶ μαθηταὶ 24000, ἀπέναντι 20 μόνον τουρκιῶν σχολείων μὲν ἀναλόγους διδασκάλους καὶ μαθητάς, καὶ 2 ρωμουνικῶν, 1 ἐν Ἰωαννίνοις καὶ 1 ἐν Βουβούσῃ, μὲν 17 διδασκάλους καὶ 13 μαθητάς!

Τὰ ἔλληνικὰ σχολεῖα συντηροῦνται ὑπὸ τῶν ἔλληνικῶν κοινοτήτων ἢ οἰκείων ακηδοδοτημάτων, τὰ τουρκικὰ ὑπὸ τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως καὶ τὰ ρωμουνικὰ ὑπὸ τῆς ρωμουνικῆς, ἥτις ρωμουνικὴ Κυβέρνησις, σύν τοῖς διδασκάλοις, μισθιστοῦται καὶ τοὺς μαθητάς!

"Η ἔλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ μητρικὴ γλῶσσα διοικήσου τῆς Ἡπείρου, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκεύματος, ἀκούομένη ἐξ Ἰσραήλ τε τῆς Ἐκκλησίας, τῷ Τζαμίῳ καὶ τῇ Συναγωγῇ εἶναι γλῶσσα τοῦ ἐμπορίου, τῆς κοινωνίας καὶ ἐν γένει διεθνῆς γλῶσσα τῶν ἐν αὐτῇ συμφυρούμενων φυλῶν.

"Η Τουρκία ἐκπροσωπεῖται ἐν Ἡπείρῳ ὑπὸ μόνον τῆς ἀλβανικῆς ἐθνότητος, ἥτις διαχειρίζεται τὰς αὐτόθι τουρκικὰς ἀρχάς. "Η Ἡπείρος δὲν τουρκοκρατεῖται, ἀλλ' ἀλβανοκρατεῖται, ἔνεκα τοῦ ὅποιον ἡ διοικησις εἶναι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ βαρυτέρα, ἀφ' ὃ τι τυγχάνει ἀλλοθι. Ἐν οὐδεμιᾷ τουρκοκρατουμένη ἔλληνικὴ ἐπαρχία ενδίσκεται τόσον ἐν κινδύνῳ τὸ τουρκικὸν καὶ τὸ ἔλληνικὸν καθεστώς, ὅσον ἐν Ἡπείρῳ, ὅπου τὸ κράτος τοῦ Σουλτάνου ενδίσκεται ἐν χερσὶ μὴ τουρκικαῖς. Αἱ πόλεις τῆς Ἡπείρου ὅλαι ενδίσκονται οὕτω ἐκτεθειμέναι εἰς τὴν ἀλβανικὴν ἰδέαν καὶ διὰ τῆς ἀλβανικῆς ἰδέας εἰσεχωρησαν εἰς τὴν χώραν αἱ ἔνεναι προπαγάνδαι, αἵτινες οὐδὲν ἀλλο πράττουσιν ἢ νὰ κατεργάζωνται τὴν κακοδαιμονίαν τοῦ αὐτόθι Ἑλληνισμοῦ, πρὸς εὐχερεστέραν ἀντικατάστασιν τοῦ τουρκικοῦ καθεστῶτος δὲ Ἰταλικοῦ ἢ αὐτοτικοῦ, ἀλλὰ πρὸ παντὸς Ἰταλικοῦ.

"Η μόνη ἀπαθῶς θεωμένη τὸν ἐν Ἡπείρῳ

κίνδυνον εἶναι ἡ ἔλληνικὴ Κυβέρνησις, διότι οὐχὶ μόνον οὐδὲμίαν ἔλλαβε ποτὲ πρόνοιαν, ἀλλ' ἀγνοεῖ τελείως τὸ πόθεν ἡ Ἡπείρος κινδυνεύει. "Έχουσα τελείως ἀσαφῆ ἰδέαν περὶ ἀλβανικοῦ ξητήματος καὶ θεωροῦσα τοὺς Ἀλβανοὺς ὡς ὑποδούλους τῇ Τουρκίᾳ ἀδελφούς, ἐγένετο παραίτιος πολλῶν ἀνθελληνικῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀλβανικοῦ ἀγῶνος δημοσιευμάτων ἐν αὐτῇ τῇ ἔλληνικῇ πρωτευούσῃ, ἐξ ὕν, χάριν συντομίας, μνημονεύω τῶν ἔξης μόνων:

1ον) Τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Χάρτης τῆς Ἐλληνικῆς Χερσονήσου», ὑπὸ Β. Παπαχρουσάνθου, ἐγκεριμένου ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, ἐν ὦ σημειοῦται ἡ Ἡπείρος ὡς Ἀλβανία.

2ον) Τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πίναξ τῆς Εὐρώπης» συνταχθέντος μὲν ὑπὸ τοῦ Ἐ. Κίπερτ, ἐκδοθέντος δὲ μεταβεβλημένως, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν ἔλληνικῶν Γραμμάτων τῷ 1889 ἐν Βερολίνῳ, ἐν ὦ ἐπίσης σημειοῦται ἡ Ἡπείρος ὡς Ἀλβανία.

3ον) Τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πίναξ Μακεδονίας, Πληρότας καὶ Ἡπείρου», συνταχθέντος μὲν ὑπὸ Μιχ. Χρυσοχόου, Ζιτσαίου, ἐκδοθέντος δὲ δαπάναις τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν ἔλληνικῶν Γραμμάτων τῷ 1902, ἐν ὦ ἐπειγεῖται ἡ Ἡπείρος ὡς Ἀλβανία.

4ον) Τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Carte Ethnographique et linguistique de la Macédoine (Supplément à l'ouvrage «la Macédoine» par le Docteur Cléanthés Nicolaïdés, 1899 Berlin)» δαπάναις ἐπισήμου Γραφείου, ἐν ὦ ἡ Ἡπείρος περιορίζεται μέχρι Ζίτσης, πεντάροφον εἰς ἔκτασιν ἀπὸ τοῦ Ἀράχθου, τοῦ ὑπολοίπου μεγάλου αὐτῆς τιμήματος ἀναγραφούμενου ὡς Ἀλβανίας.

5ον) Τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐλλάς, Μακεδονία καὶ Νότιος Ἀλβανία» στρατιωτικῆς Γεωγραφίας τοῦ αὐτοτικοῦ ὑποστρατήγου κ. Von Waldcampf, μεταφρασθείσης ὑπὸ τῆς ἐπιτελικῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν τῷ 1901 ἐν Ἀθήναις, ἐν ᾧ ἡ Ἡπείρος ἀποκαλεῖται Νότιος Ἀλβανία οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς Ἐλληναλβανοί, Βλάχοι, Μωαμεθανοί, Ιουδαῖοι καὶ Καθολικοί, μηδόλως ἀναφερούμενων ὡς αὐθυπάρκτων τῶν Ἑλλήνων.

6ον) Τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Λεξικὸν ἐγκυλοπαιδικὸν (συμπλήρωμα), ἐκδοθέντος ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τῶν βιβλιεκδοτῶν Μπέκ καὶ Μπάγτ, ἐν ὦ, ἐν σελίδῃ 384, καὶ ἐν τῇ λέξει «Ιωάννινα» καταχωρίζει στατιστικὴν τῆς Ἡπείρου, ὅλως ἀναληθῆ, ἔχουσαν οὕτω:

"Ελληνες	ψυχαὶ	110,000
Τοῦρκοι	»	10,000
Τουρκαλβανοὶ	»	180,000
Ορθοδ. Ἀλβανοὶ	»	110,000
Καθολικοὶ	»	25,000
Βούλγαροι	»	20,000
Βλάχοι	»	180,000
Ἄτσιγγανοι	»	7,000
Ισραηλῖται	»	6,000
Τὸ δλον	»	648,000

Περιοριζούμενων οὕτω πως τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ἔκτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, καὶ 7ον) Τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Γενικὴ Γεωγραφία» πρὸς χοήσιν τῶν ἔλληνικῶν Σχολείων, ἐγκριθείσης διὰ τὴν πενταετίαν 1903 - 1908, συγγραφείσης ὑπὸ Ιωάννου Σαρρῆ, σχολάρχου, ἐκδοθείσης ἐν Ἀθήναις τῷ 1903, ἐν ᾧ, ἐν σελίδῃ 84, λέγεται διὰ «οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς ἔλληνικῆς Χερσονήσου εἰνες Ἀλβανοί, οἱ ἀρχαῖοι Ιλλυριοί, κατοικοῦντες ἀπὸ τῆς ὁρεινῆς χώρας τοῦ Μαυροβουνίου μέχρι τοῦ Ἀμβρα-»κικοῦ κόλπου», ἀποκλειούμενης οὕτω τῆς ἐπιστημονικῆς ίδεας, διὰ οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς ἔλληνικῆς Χερσονήσου ήσαν Πελασγοί - «Ἑλληνες καὶ χαρακτηριζούμενης τῆς Ἡπείρου ἔχωδίκως ὡς ἀλβανικῆς χώρας.

Καὶ ἐνῷ τοιαῦται καταβάλλονται ἐνέργειαι καὶ προσπάθειαι ὑπὸ τῶν ἔνων ἢ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν πρὸς δημιουργίαν Ἀλβανίας μεγάλης, ἀναλώμασι τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἴδομεν δοποίαν τινὰ μέριμναν καταβάλλει ἡ ἔλληνικὴ Κυβέρνησις πρὸς σωτηρίαν τῆς εὐγενεστέρας ἔλληνικῆς ἐπαρχίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας! Μονονούχῃ ἢ ἔλληνικὴ Κυβέρνησις συνδράμει διὰ τῆς ἀκηδείας τῆς ἢ τῆς ἐγκληματικωτάτης ἀμαθείας τῆς ἐπισήμως τὸ ἔργον τῶν ἐν Ἡπείρῳ ἀνθελληνικῶν προπαγανδῶν! Δυστυχῶς ὅμως παραλλήλως πρὸς τὴν ἀμεριμνήσιαν καὶ τὴν ἀμάθειαν τῆς ἔλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔρχεται καὶ ἡ ἀμάθεια τῆς ἔλληνικῆς κοινωνίας καὶ δὴ τοῦ ἔλληνικοῦ τύπου!

Δὲν γνωρίζω πῶς οἱ Τουρκαλβανοί, ἀσπόνδοι ἔχθροι τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας, οἱ σφαγεῖς τῆς Πελοποννήσου, οἱ δηωταὶ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Στερεάς Ἐλλάδος, οἱ πολιορκηταὶ καὶ σφαγεῖς τῶν ἡδῶν τοῦ Μεσολογγίου, αἱ ὁρδαὶ τοῦ Ἀλητασσοῦ τοῦ Τεπελινιώτου ἔξελήφθησαν ὑπὸ τῆς ἔλληνικῆς Κοινωνίας ὡς ὁμαίμονες τῶν ναυμάχων τοῦ 1821, διότι, ἔνεκα ιστορικῶν ἐθνικῶν περιπτετεῖν, οἱ Υδραῖοι καὶ οἱ Σπετσιῶ-

ται ἀπώλεσαν τὴν ἔλληνικήν των γλῶσσαν καὶ ἐγένοντο ἀλβανόγλωσσοι! Οὔτω δὲ κατὰ τὸ γεωμετρικὸν ὁρίωμα «τὰ ἐν τῷ τρίτῳ ίσα» οἱ Τουρκαλβανοί, καίτοι τυραννήσαντες καὶ τυραννοῦντες τὸν Ἑλληνισμόν, ἔξελήφθησαν παρὰ τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων ὡς ἀδελφοί, ἡ δὲ Ἀλβανία ὡς ἔλληνικὴ ἐπαρχία καὶ συνεπῶς σύγχυσις τελεία μεταξὺ τῆς Ηπείρου καὶ Ἀλβανίας, ἐκλαμβανομένης τῆς μιᾶς ἀντὶ τῆς ἀλληλης δηλαδὴ Ἀλβανίας μέχρις Ἀράχθου ἢ Ἡπείρου μέχρι Μαυροβουνίου. Καὶ ὅλα ταῦτα πρὸς καταστροφὴν τῆς δυστυχοῦς Ἡπείρου, διότι, δταν δὲν γνωρίζωμεν ἀκριβῶς ποιος καὶ πόθεν δὲ κίνδυνος τῆς Ηπείρου, ἔπειται διὰ ἐγκατελεύθαμεν τὴν δύστην ταύτην χώραν ἔχματον τῆς τύχης τῆς.

Εἶναι τοιαῦτη ἡ καταλαβούσα τὸν Ἑλληνικὸν ἀλβανομαία, ὃστε πᾶς δὲ τολμῶν νὰ ὀμιλήσῃ ἢ νὰ γράψῃ κατὰ τῶν «ἀδελφῶν Ἀλβανῶν» κηρύσσεται τούλαχιστον προδότης.

Ίδου μερικὰ ἀποστάσματα ἐκ τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου :

«Η Ἀλβανία εἶνε διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὃ τι ἡ Λομβαρδία διὰ τὴν Ἰταλίαν . . . Ἔλληνες καὶ Ἀλβανοὶ διετέλεσαν πάντοτε φύλοι καὶ σύμμαχοι. Συνδεδεμένοι διὰ τῆς δμαίμας, ἐμφρούσιμοι νέοι υπὸ τῶν αὐτῶν πόθων καὶ αἰσθημάτων, οέπουσιν ἐντάπτως προστάτευσιν . . . μεταξὺ Ἀλβανοῦ καὶ Ἔλληνος δὲν ὑφίσταται οὐδὲμία διαφορὰ ἐθνικῆς ἀντιλήψεως, καὶ οὐδὲ δεῖς ἀντικείμενος πόθος». («Πρωτία», 19 8βρίου 1903. Αριθ. 2464).

«Ζήτημα δρίων δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑφίσταται, οὐδὲ συμφέρει νὰ προκύπτῃ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀλβανίας». («Ἀρρόπολις» 29 Αὐγούστου 1904).

«Ωστε τῶν Ἀλβανῶν ἐπιθυμούντων τὰ ἔλληναλβανικὰ σύνορα νὰ εἶναι εἰς τὸν Ἀράχθον, οἱ Ἔλληνες δὲν πρέπει ποσῶς νὰ ἔχωσιν ἐναντίαν ἴδεαν !

«Αλλη ἀθηναϊκὴ ἐφημερίς, ἡ «Ἡμερησία», ἔγραφε τὸ προπαρελθόν ἔτος, διὰ οἱ Ἡπείρος ἐκτείνεται μόνον μέχρι τοῦ Θυάμιδος (Καλαμᾶ), ἀφιεμένον τοῦ πλείστου μέρους αὐτῆς τοῦ Θυάμιδος, ὡς Νέας Ἡπείρου, ἢ Ἀλβανίας !

«Ισως τυγχάνει ἄγνωστο

δικαιοῦνται νὰ διεκδικῶσι τὰς Ἀθήνας περισσότερον τῆς Σκύδρας.»! 'Ἐν δὲ τῷ ὑπὸ ἀριθ. 72 ἀπὸ 10 Σεπτεμβρίου 1904 φύλλῳ της γράφει τὰ ἔξης αὐθαδέστατα: 'Ἄφοι ἡ συνένωσις ('Αλβανίας καὶ Ἑλλάδος) δὲν ἐπῆλθεν ἔτι, ὅστε νὰ πινγῇ ἡ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ἡ ἡ Ἀλβανία εἰς τὴν Ἑλλάδα... καὶ εἴθε νὰ διπλύετο ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν Ἀλβανίαν, νὰ μετεδίδετο τὸ αἷμα ἐκεῖνο τὸ ἀρειμάντιον καὶ εἰς ἡμᾶς (!), ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀρβανίτου νὰ ἐγίνετο ψυχὴ μας (!), μακάριο νὰ γένουνταν τοῦτο!»

Παραλλήλως πρός τὴν μωρὰν ἀδελφικὴν γλῶσσαν τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου, ίδου τί γράφει ὁ ἀλβανικός :

«Οι Ἐλληνες εἶνε οἱ μεγαλείτεροι ἔχθροι τοῦ Ἀλβανισμοῦ, καταδυναστεύοντες καὶ κατατυραννοῦσι τοὺς δυστυχεῖς ἀλβανικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Ἡπείρου, τῆς Ἰλλυρίας καὶ τῆς Μακεδονίας, τῆς μεγάλης ταύτης Ἀλβανίας, καὶ ἀπαγορεύοντες αὐτοῖς τὴν χοήσιν τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης καὶ τῶν ἀλβανικῶν γραμμάτων ἐν τῇ συναλλαγῇ, τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Σχολείῳ! Ἡ Ζεύς, δὲ Ἄριστοτέλης, δὲ Ἀλέξανδρος δὲ Μέγας, δὲ Πύρρος, δὲ Μέγας Κωνσταντίνος, ὑπῆρξαν Ἀλβανοί, οὓς ήταν Ἑλληνικὴ πονηρία παρουσιάσεν ὡς Ἐλληνας! Ἡ Ἡπείρος εἶναι ἀλβανικὴ ἐπαρχία!»

Ίδουν πρὸς ἀπόδειξιν τούτων καὶ μερικὰ κείμενα, διότι δὲν πραγματεύομαι ποσῶς ζητήματα ἄνευ ἔγγραφων (documents), ἄνευ σωμάτων τοῦ ἐγκλήματος (corpora delicti).

«Λοιπόν, μέχρι τοῦδε οὕτε καν τὸ δνομά μας παρεδέχεσθε ν' ἀναφέρετε σεῖς, οἱ Ἑλληνες, τώρα δώμας ἀρχίσατε συχνὰ πυκνὰ ν' ἀναφέρετε τὴν λέξιν «Ἀλβανός», καὶ μάλιστα κάμψετε καὶ ἔκτενεῖς πραγματείας περὶ αὐτῶν, δηλ. Ἀλβανῶν καὶ Ἀλβανίας, περὶ πλέον δὲ μεταχειρίζεσθε τὴν λέξιν «ἀδελφοί», δηλαδή, ὅτι μᾶς θεωρεῖτε ἀδελφούς. Ἀλλὰ τὴν λέξιν «ἀδελφοί» νὰ τὴν μεταχειρίζεσθε ἀλλοῦ, ἀν δὲν θέλετε νὰ είσθε γελοῖοι, (διότι) μεταξὺ Ἀλβανῶν καὶ Ἑλλήνων ὑπάρχει μέγα χάος. Γνωρίζετε ποιοῖ καὶ πόσοι εἰναι οἱ ἀσπονδοὶ ἐχθροὶ τῶν Ἀλβανῶν : Πρῶτοι οἱ Ἑλληνες, δεύτεροι οἱ Τούρκοι καὶ τρίτοι οἱ Σλαβοι. Λέγομεν πρῶτοι οἱ Ἑλληνες, διότι χρονολογοῦνται (ώς ἐχθροί), ἀπὸ κτίσεως κόσμου, καὶ διότι ἡμεῖς μὲν ἔχομεν θυσιάσει χρῆμα καὶ αἷμα διὰ τὴν ὑπαρξίν των, αὐτοὶ δὲ θυσιάζουσι χρῆμα καὶ αἷμα καὶ τυμῆν καὶ ὑπόληψιν διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐθνισμοῦ μας, διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς γλώσσης μας, δηλαδή διὰ τὰ δύο ιερώτερα τοῦ

ἀνθρώπου». (*Ἔρια ἀριθ. 32, 5 Μαρτίου 1903*).

«Οι Τοῦρκοι . . . μᾶς ἥλλαξαν τὴν θρησκείαν, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐπείραξαν τὴν ἔθνος κότητα, δὲν μᾶς ἔβλαψαν τὴν γλώσσαν μας. Οἱ Χοιζᾶδες τῆς Σταμπούλ δὲν ἔσβυσαν τὰ κανδήλια τῶν τζαμιῶν μὲ κατούμι, καὶ δὲν ἀφώρισαν ἐπειτα τὸν Ἀλβαρούς, δοσοὶ στέλλουν τὰ τέκνα των εἰς τὰ ἀλβανικὰ σχολεῖα, δπως σθύνουν οἱ καλόγηροι τοῦ Φαναρίου εἰς τὴν Κορυτσάν τὰ κανδήλια τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀφοριζούν τοὺς γονεῖς, δοσοὶ στέλλουν τὰ τέκνα των εἰς τὰ ἀλβανικὰ σχολεῖα . . .» (Αὐτόθι.)

«Ολόκληρος δέ έλληνικὸς τύπος ἐλύσσοα-
ξε, διότι εἶπεν δέ Πατριάρχης, ἐκῶν ἀκον,
ὅτι ὑπάρχουν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Ἀλβανοί. Αὐ-
τοιον δῆμος θὰ λυσσάξῃ περισσότερον, διανθὰ
ἴδῃ, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀλβανικὸν δόγμα, διότι τὰ
κακονογρήματά σας ἔξάπαντος αὐτὸν τὸ ἀποτέλε-
σμα θὰ φέρωσι. Βεβαίως διατί ὅχι; Διατί
βουλγαριστί, τονοκιστί, βλαχιστί, ἀρμενιστί, σερ-
βιστί καὶ ἀραβιστί ν' ἀναγινώσκεται τὸ Εὐαγ-
γέλιον, καὶ ἀλβανιστί ὅχι; Ποῖος διαπράττει τοι-
αῦτα; Οἱ παπᾶδες τοῦ Φαναρίου; τοῦ Ἑλληνι-
σμοῦ; Κάτω αὐτοὶ οἱ παπᾶδες! (καὶ) ζήτωσαν
οἱ παπᾶδες τῆς Βουλγαρίας! "Ἡ μήπως δὲν
εἶναι καὶ αὐτοὶ Χριστιανοὶ δρόθιδοξοι;" "Ἡ μήπως
μᾶς μέλλει τὸ διτί ὑπόκεινται εἰς τὸν Ἐξαρχον
καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Πατριάρχην; Τί θὰ εἰπῇ "Ἐ-
ξαρχος καὶ τί θὰ εἰπῇ Πατριάρχης; Μόνον δι'
ἡμᾶς τὸν Ἀλβανὸν: εἴνε ἀναγκαῖος αὐτὸς δέ
Πατριάρχης; Διατί δὲν εἴνε καὶ διὰ τοὺς Ἑλληνας
τῆς Ἑλλάδος; Διατί αὐτοὶ ἔχοντες τοὺς ἀρχιερεῖς
τῶν Ἀθηνῶν καὶ δὲν ἀναγινωρίζουν τὸν Πατρι-
άρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως; » (Αὐτόθι.)

«... Αἱ περὶ τοῦ νοτίου μέρους τῆς Κάτω
»Ἀλβανίας ἡ Ἡπείρου ἀξιώσεις τῶν Ἑλλήνων,
»οὐδόλως στηρίζονται ἐπὶ τῶν πραγματικῶν καὶ
»ἀληθῶν δικαίων... Ἡ Ἡπειρος δὲ οὗτε δί-
»καιον εἶνε ν' ἀποσπασθῇ τῆς Ἀλβανίας, οὕτε
»ἀληθὴς εἶνε, ὅτι ποτὲ ἰστορικῶς, πολιτικῶς, ἢ ἐ-
»θνολογικῶς ἀπεσπασμένη ἦτο». (Bésa) No
3, σελ. 43. 1904).

’Ιδον ἐν δλίγαις λέξεσιν αἱ ίδεαι τῶν Ἀλβανῶν τῆς Ἡπείρου, τῆς Ἰλλυρίας καὶ τῆς Μακεδονίας περὶ Ἡπείρου, Μακεδονίας καὶ Ἐλληνισμοῦ ἐν γένει. . . . « Ἡ Ἡπείρος εἶναι τὸ νότιον μέρος τῆς Κάτω Ἀλβανίας . . . ἀλβανικὴ δὲ ἐπαρχία ἡ Μακεδονία καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Θεσσαλία ! »

Ούτως ἔχόντων τῶν πραγμάτων, καὶ τοιαύτης ἀκηδείας καὶ ἀγνοίας ὑπαρχούσης περὶ τῶν

τῆς Ἡπείρου πραγμάτων, παρ' ἐκείνοις, οἵτινες ὕφειλον οὐχὶ μόνον νὰ μεριμνῶσι περὶ τῶν καθ' ὅλου ἔθνυκῶν ἡμῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρίζωσι κατὰ βάθος αὐτὰ καὶ νὰ φωτίζωσι τὴν κοινὴν γνώμην. ἔπειται, ὅτι ἡ Ἡπειρος κινδυνεύει περισσότερον πάσης ἀλληλεγγύης ἐν Τουρκίᾳ ἐπαρχίας, διότι ἀφίεται εἰς τοὺς ἑναντίους ἐλεύθερον τὸ στάδιον τῶν κατοχθονίων ἐνεργειῶν των. Ἡ τοπικὴ διοίκησις, εὑρισκομένη καθ' ὅλοκληρίαν εἰς χεῖρας τῆς ἀντιπάλου φυλῆς, τῆς ἀλβανικῆς, κατέστησε τὸν βίον ἀβίωτον διὰ τοὺς Ἡπειρώτας οἵτινες διέβησαν τὸν ἀποφύγωσι τὰς ληστείας, τὰς ζωκλοπάτις, τὴν

ἐν ἀγνοίᾳ βεβαίως τοῦ κυριάρχου ἄδικον καὶ συστηματικὴν τῶν ἀρχῶν καταδίωξιν, καὶ τὴν ὑπέρομετρον καὶ δυσβάστακτον φορολογίαν, πανοικεὶ ἐκπατρίζονται. Υπολογίζονται εἰς ἑκατόν χιλιάδας Ἑλληνικῶν ψυχῶν ἀπὸ τοῦ 1878 μέχρι σήμερον οἱ ἀνεπιστρεπτεὶ ἐγκαταλείφαντες τὴν γῆν τῶν πατέρων των Ἡπειρῶται, καὶ ἐὰν δὲν ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα παρ' ἐκείνων, οὕτινες διφείλουσι νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς ἀτυχοῦς ταύτης κώρας, δὲν θὰ παρέλθῃ πολὺς χρόνος καὶ ή "Ἡπειρος θὰ εἶναι ἴστορικὴ ἔκφρασις ὡς Ἑλληνικὴ κώρα !

Solitudinem faciunt pacem appellant!

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ὑπὸ Γ. ΡΟΪΔΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

Ο ΜΕΛΗΣ

Ποτάμια 'σ τὴν Ἀγαπολὴ ποτάμια καὶ 'σ τὴ Δύσι,
"Αλλα ξανοίγοντα διάπλατα μ ἀνθοπλεγμένον δχθο
Κι' ἄλλα ξεσποῦντε ἀπὸ γκρεμοὺς μὲ βογγητὸ καὶ ρόχθο
Σὲ καταρράχτες, ποὺ πειδ ἕκει μιὰ θάλασσα θὰ σβύσῃ.

Κι' ἔνα ποτάμι ἀνέμελο 'σ τῆς Ἰωνίας μιὰν ἄκρη
Κυλᾶ τ' ἀγρά του τὰ νερά δῶ καὶ χιλιάδες χρόνια,
Κάθε του στάλα ησυχη σὰν λυπημένον δάκρυ,
Μὰ δ ἀντίλαλος του ποιὰ ψυχὴ δὲν νανορίζει αἰώνια;

Ο ΠΑΣΙΤΕΛΗΣ

Ἡ Τέχνη, 'σ τὴν ψυχὴ θεριό, λαχτάρησε μιὰ μέρα
Τὴν ἄγρια Φύσι οικλάβα τῆς 'σ τὸ μάρμαρο νὰ κλείσῃ,
Κι' δ Ἄστελλης, ξακουστίς τεχνίτης μὲς 'σ τὴ Δύσι,
"Ενα Καπλάνι διάλεξε μοδέλο γιὰ φοβέρα.

Μὰ ἡ Φύσι, ἀγρίμι ἀνήμερο, ξανοίγοντας τὰ μάτια
Μές' ἀπ' τὰ νύχια τοῦ θεριοῦ ξεχύνθη μ' ἄγρια μάρια,
Καὶ τοῦ τεχνίτη σχίζοντας τῆς σάρκες σὲ κομμάτια
Τῆς θείας τῆς Τέχνης πλήγωνται τὴν κούφια περηφάνια.

Ο ΤΑΝΤΑΛΟΣ

Τοῦ Κόσμου ἀλλωτο φάντασμα, ποὺ ἐγέννησε ἡ Ἐλπίδα
Σὲ πόθον ἰσόθεον φίλημα—μ' ἀπὸ τ' ἀνθρώπου στόμα—
Σ' εἶδα χλωμὸ 'σ τὴ λίμνη σου, 'σ τὸν τάφο σου σὲ εἶδα,
Κι' δμως νεκρὸ διοζώντανο παντοῦ σὲ βλέπω ἀκόμα.

'Εσύ 'σαι, Σύ, ποὺ ἐσκόρπισες τὴν ἀσβεστη λαχτάρα
Γιὰ τ' ἀφταστο κι' ἀνέγγυχτο ἀπ τὰ παληὰ τὰ χρόνια
Τώρα τὸν Λία ἐξόρκισε νὰ λνώσῃ τὴν κατάρα
"Η νὰ χορτάσῃ τὴν ψυχὴ ποὺ ὑποφέρει αἰώνια.

ΕΠΙ ΤΟΝ ΗΟΤΑΜΟΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ

Σ' τοῦ κόσμου τὴ μεγάλη Βαβυλῶνα
Ἐχόρτασα τ' ἀχόρταγο κορού,
Μὲ μεθυσμένον ἔρωτα κορώνα
Καὶ με στρωσίδι κάτω τὴν τιμή.

Καὶ 'σ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τὴν ἄκρη
Ἐπῆγα νὰ ξεπλύνω τὴν ψυχὴ¹
Μὰ ἥταν πικρὸ τὸ ρέμα καὶ βαρὺ
Γιατ' ἥτανε γιομάτος ἀπὸ δάκρυ.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

— ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΩΝΙΑΝ —

Τὸ ἀτμόπλοιον ἔσχιζε γοργὰ τὰ στάσιμα νερά.
Τὸ πέλαγος, σὰν παρθενικὸ μαγουλάκι, ἀ-
πλώνετο ἀζάρωτο γλυκοφιλῶντας τὴς στεριές.
Οἱ γλάροι μὲ τῆς μελαγχολικὲς καὶ μονότονες
κραυγές των μᾶς παρακολουθοῦσαν διαγράφον-
τες ὡραίους κύκλους 'σ τ' ὀλογάλανο χάρος. Εἴ-
χαμε περάσει τὸ Σουύνιον μὲ τὸν ἐρειπιωμένον
ναόν του, νωπὸν ἀκόμα ἀπ' τὰ φιλήματα τῆς
αὐγῆς. Ἡ θέα του ἐπλήγωσε τὴν καρδιά μου,
καὶ ἡ μνήμη μου βαρειὰ ἀπ' τῆς παλιές ἐνθύ-
μησες βυθίστηκε 'σ τὰ περασμένα χρόνια, ποὺ
ἀνανεώνουν μέσα μας τὴν φλόγα τοῦ καϊμοῦ.

Περιπατῶ 'σ τὸ κατάστρωμα μὲ τὰ βλέμ-
ματα προσηλωμένα 'σ τὸ γραφικὸν ἀκρωτῆρι.
Τὴν ψυχὴ μου αἰσθάνομαι νὰ τὴν λικνίζῃ
ἔνας μακρυνὸς ἀντίλαλος μισοσβυσμένος. Ἡταν
Σειρήνων μελῳδίες ἢ τῶν πνιγμένων στε-
ναγμοί;

Ο ἥλιος μεσουρανεῖ, ἀλλ' ἔνα διλόδοσο ἀε-
ράκι ποὺ ἐφρυτίδωνται τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασ-
σας βαλσαμώνει τὸν κουρασμένον ὀργανισμόν
μου, μὲ τῆς μυρωμένες του πνοές. "Ενα ἀρωμα
ζωῆς καὶ ωμῆς πλανᾶται 'σ τὸν αἰθέρα. Τὸ
πέλαγος λαμβάνει χίλιων εἰδῶν χρωματισμοὺς
ποὺ θέλγουν τὸ βλέμμα καὶ εὐφραίνουν τὴν
ψυχήν. Περοῦμε πλάγι 'σ τὴν "Ανδρον, πεπλω-
μένην ἀπὸ λεμονίές. Στὸ βάθος τοῦ δρίζοντος
τὰ γαλανὰ κύματα γλυκοφιλοῦνται μὲ τὰ διλό-
λευκα συνεφάκια τ' οὐρανοῦ.

Ο ἥλιος τώρα σὰν μία τεραστία πύρινη
σφαῖρα γέρνει πρὸς τὴν δύσιν του. Τ' ἀκρο-
γιάλια τῆς Χίου φωτίζονται μὲ τῆς τελευταῖς
του ἀναλαμπές. Μὰ τὰ βλέμματά μου ὑγρὰ πε-
ριβάλλονται μὲ στοργὴ τὴν διλόμαυρη ράχη τῶν
Ψαρρῶν. Στολίδι τοῦ νεοελληνισμοῦ τὸ ἄγονο
νησάκι δέχεται τὰ κάδια τοῦ Αιγαίου μὲ συγ-
κινητικὴ μελαγχολία. Τὸ πέπλο τῆς λύπης εἶνε
ἀπλωμένο ἐπάνω του μὲ ἀφρητη χάροι. "Οσες
φορὲς ἐπέρασα σιμά του, ποτέ μου δὲν τὸ εἶδα
νὰ χαμογελᾷ.

Καθισμένος 'σ τὴν πρύμνη τοῦ πλοίου μὲ
τὰ βλέμματα καρφωμένα 'σ τὸ ὑπερήφανο νησί
βυθίζομαι 'σ τοὺς πιὸ θλιβεροὺς στοχασμούς.
Τὸ πλοίον προχωρεῖ καὶ σιγὰ - σιγὰ ἡ ἀπόστα-
σις μικραίνει τ' ἀντικείμενα. Σὲ λίγο ἡ νύχτα
πεπλύνει τὸν δρίζοντα. Τὰ Ψαρρὰ ἔχαμθηκαν
'σ τὰ βάθη τοῦ πόντου καὶ μόνον ἡ δεντρο-

γέμιστη Χίος, σὰν ἔνας πελώριος ἵσκιος, προσ-
ελκύει ἀκόμα τὴν προσοχή μου.

***

Συπνῶ καὶ ἀνεβαίνω 'σ τὴν γέφυρα γιὰ ν'
ἀπολαύσω ἔνα ἀπὸ τὰ μαγευτικῶτερα θεάματα.
"Η ροδοδάχτυλη ἀνγὴ προβαίνει ἀπὸ τῆς κορυ-
φῆς τοῦ Τμόλου μὲ νωχέλειαν διαλίσκης. Τὸ
ἀτμόπλοιον μὲ μοναδικὴν ἀπαλότητα εἰσέρχεται
'σ τὸν κόλπον τῆς Ιωνίας. "Η Σμύρνη φαίνεται
βυθισμένη ἀκόμα 'σ τὸν πρωΐνο της ὑπονο. Τὰ
βλέμματα μου ἀπλώθηκαν 'σ τὸν βράχο τοῦ
Ταντάλου ποὺ μᾶς ἔμαθε τὴν ἀσβεστη, τὴν
αἰώνια δίφα τῆς ψυχῆς. Μὰ ἡ καρδιά μου ἐ-
σκίρησεν ὅταν 'σ τῆς δχθες τοῦ Μέλητος διέ-
κρινα τὴς σκιὲς τοῦ Όμηρου, τοῦ Καλλίνου
καὶ τοῦ Μιμνέρου.

Τὸ λιμάνι πλημμυρισμένο ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ
ἥλιου τώρα, παρουσιάζει κάποια χάρι μὲ τ' ἄ-
νισα κατάρτια τῶν παραβιῶν. "Η κίνησις 'σ τὴν
προκυμαία ἀρχίζει. Βάρυπνοι ἀκόμα οἱ ἀνθρω-
ποι πηγαίνουν 'σ τῆς ἐργασίες των καὶ μοῦ
φαίνονται σὰν νωθρές μηχανές. Θαρρεῖ κα-
νεὶς πώλις κινοῦνται. Ποῖος δμως θὰ ἔ-
λεγεν διτὶ ἡ φυσιογνωμίες των δὲν εἶνε συμπα-
θητικές; "Ενας βαρκάρος μὲ τὸ ἥλιοκαμένο
πρόσωπο του καὶ τὰ χονδρὰ χέρια του ἔχει τὸ
ώραιότερο ἀνδρικὸ σῶμα ποὺ εἶδα 'σ τὴν ζωῆ
μου. Περιπατεῖ ἐπάνω 'σ τὸ λιθόστρωτο μὲ τὸ
κεφάλι ὑψηλὰ σὰν κατακτητής. Πόσο λιμπί-
ζομαι τὸ ἀγέρωχο βλέμμα του!

***

Γυρίζω μόνος μου 'σ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πό-
λεως. Οἱ στενοὶ τῆς δρόμοι μ' ἐνοχλοῦν. Καμ-
μία ουμοτομία, κανένα σχέδιον. Δρομίσκοι στε-
νόχωροι καὶ ἀσχημοί. Καὶ δμως ὑπάρχουν ἀ-
σχημίες ποὺ ἔχουν κάποια χάρι καὶ γραφικό-
τητα. Στὴν Σμύρνη δὲν ὑπάρχει οὕτε αὐτοῦ
τοῦ εἶδους ἡ ἀσχημία.

Δὲν ἀφίνω δρομάκι νὰ μὴ τὸ γυρίσω. Ζητῶ
παντοῦ κάτι νὰ εῦρω ποὺ νὰ αἰχμαλωτίσῃ δ-
λίγο τὴν προσοχή μου. Προχωρῶ καὶ δικαιόνω
τὸν Λαμαρτίνον πού, ἀπὸ τὰ 1833 ἀκόμα, ὠ-
νόμασε τὴν Σμύρνην ἔνα «μεγάλο ἐμπορικὸ
γραφεῖο», καὶ τίποτε ἀλλο.

Μὲ τὸ ἥλιογερμα ἀνεβαίνω 'σ τὸν λοφίσκο
γεμάτο ἀπὸ κυπαρίσσια. Η θέα τοῦ κόλπου

Τριγύρω από τους τρεῖς ποιητὰς ἔνας κύκλος νέων λογίων καὶ δημοσιογράφων ἀναπτύσσεται. Ο κ. Γληνός, δ. κ. Ἀναστασιάδης. Απὸ τοὺς παλαιοτέρους δ. κ. Ἐμμανουηλίδης μὲ τὸ δυνατόν του ὑφος καὶ τὸ σαρκαστικὸν του πνεῦμα, δ. μυθιστοριογράφος κ. Χρ. Βασιλακάκης μὲ τὴν παρατηρητικότητα του. Οἱ παλαιοὶ γλωσσικοὶ καὶ καλαισθητικοὶ θεοὶ ἀφίνουν θέσιν εἰς τὸν νέον. Η συνείδησις τῶν γραφόντων ἀποκρούει τὸν σχολαστικισμόν, καὶ μία δλως διόλου νέα ἀντίληψις τῆς τέχνης κατέχει τὴν ψυχή των. Τὰ δλάργυρα νερὰ τῆς Κασταλίας ἔφαντισαν τὸ πνεῦμα των. Τὰ βλέμματά των ὀδηγούμενα ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τῆς Τέχνης καὶ τῆς Ζωῆς ὑψώνονται μὲ κάποια ὑπεροφάνεια πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐνα πλῆθος γυναικῶν μὲ λεπτὴν αἰσθησιν χειροκροτεῖ τὰ ὡραῖα των ἀλματα πρὸς τὸ ὡραῖον καὶ τὸ ἀληθινόν. Τριγύρω των δ. μανδαρινισμὸς μαίνεται. Ἀλλ' αὐτοὶ χαμογελοῦν τὸ ὡραῖο χαμόγελο τῆς νίκης.

Ο δρμητικὸς ἀνεμος τῆς ἀλήθειας ἔξεργωσε πιὰ τὸ πολύκλαδο δένδρο τοῦ σχολαστικισμοῦ.

Τὸ τράνταγμα ἦταν φοβερό. Εἶνε καιρὸς τώρα ποὺ ἡ νέα γενεά, ἡ ἀμάνατη νεότης κρημνίζει τὰ παλαιὰ γλωσσικὰ εἰδωλα γιὰ νὰ στήσῃ τὸν ἰδικόν της καλαισθητικὸν ναόν. Τὰ «παλαιὰ χρόνια» ἐπέρασαν. Ἀκούω τὸ τραγοῦδι των νὰ φιάνη λιποθυμισμένο σιμά μου. Η ἀρχαία ζωὴ μὲ τὸ αἰώνιον πνεῦμα τοῦ καλοῦ μᾶς παρουσιάζεται μὲ νέαν μορφήν. Η γραφικὴ πρωτεύουσα τῆς Ἰωνίας μὲ κάποιαν ἔκπληξιν ἀκούει τὸ νέο τραγοῦδι καὶ ἔχνην ἀπὸ τὴν νάρκη ποὺ τὴν εἶχε βυθίσει ἡ κακοπιστία καὶ δ. σχολαστικισμός.

***

Σ' ἀφίνω, δ. γλυκυτάτη τῆς Ἰωνία, μὲ τὴν καρδιὰ βραεὶὰ καὶ τὰ μάτια ὑγρὰ ἀπὸ τὰ δάκρυα γιατ' ἡ ψυχή μου σὲ λατρεύει ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παληά. Στὸ δρόμο μου δὲν θὰ λησμονήσω ποτέ, πὼς ἔβρεξα τὰ διψασμένα χείλη μου ἀπὸ τοῦ Μέλητος τὰ νερά. Στης ὁχθές του μία νύκτα, μπρὸς τῆς σκιὰ τοῦ Ὁμήρου γονάτισα καὶ προσευχήθηκαν. Τὴν προσευχή μου, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου βγαλμένη, τὴν ἀκούσεν διάλυτος Κύκνος σου κι' δ. Οὐρανός.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΑΔΟΛΦΟΣ ΦΟΥΡΤΒΑΙΓΚΛΕΡ

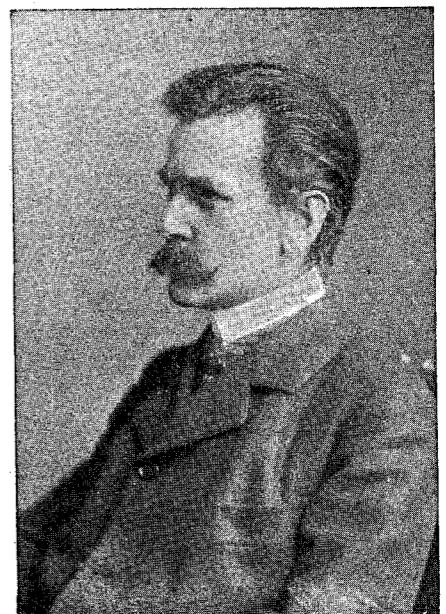
Εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ ἀξιοτίμου διευθυντοῦ περιοδικοῦ τούτου ἐνδίδων, ἀνέλαβον τὸ δυσχερὲς ἔργον τῆς σκιαγραφῆς τοῦ μεγάλου πνεύματος τὸ ὄποιον πρὸ ἡμερῶν ἐσβέσθη ὑπὸ τὸν λάμποντα ἀττικὸν ἥλιον. Ἐσβέσθη φεῦ! ἀλλ' ὡς οἱ διάτοντες τοῦ στερεώματος καταλείπουσι σβεννύμενοι αἴγλην τινὰ φωτεινήν, ἵτις προδίδει τὴν διέλευσίν των ἐπὶ μαρκόν καὶ μετὰ τὴν λάμψιν των, οὕτω καὶ ἡ διάνοια τοῦ μεγάλου ἀρχαιολόγου σβεσθεῖσα, φάσι φωτίζῃ ἐπὶ πολὺ ἔτι τὸ στερέωμα τῆς ἐπιστήμης, τοῦ ὄποιον ὑπῆρξε πρώτου μεγέθους ἀστήρ.

Ο Furtwängler ἡτο ἀληθῶς μέγας νοῦς! νοῦς σπινθροβολῶν, διάνοια δεξιὰ ἡτις διεπέρα τὴν ἀχλὺν τοῦ σκότους φωτίζουσα διάστασις ἀλεκτρικὸς προβολεύς. Διὰ τὸν Furtwängler δὲν ὑπῆρχον σκοτεινὰ ζητήματα. Αἱ ἀμφιβολίαι παρεμερίζοντο, ἔλαπτίζοντο ἐνίοιε ἵνα προχωρήσῃ ἡ τολμηρὰ διάνοιά του εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ ἀληθοῦς. Πρὸ τῆς προσπαθείας δὲ ταύτης ἡ τόλμη του, ἡ ἔδραζουσα ἐπὶ κρίσεως

ὑγειοῦς καὶ γνώσεων κολοσσιαίων, δὲν εἶχεν δογια. Ἀνέτρεπε, κατεδάφιζεν, ἴσοπέδουν ἵνα ἀνοικοδομήσῃ νέον ἀπὸ θεμελίων κτίσιον, κατασκεύασμα τοῦτο τῆς ὑψηλῆς διανοίας του. Τὰ «Meisterwerke» τὸ ὄγκωδέστατον αὐτὸν σύγγραμμά του, τὸ ἀδραιῶσαν τὴν παγκόσμιον φήμην του, πρόκειται μαρτυρίου ἀψευδὲς τῆς ἀνατρεπτικῆς αὐτοῦ τόλμης, ἀλλ' ἄμα καὶ τῆς διαυγοῦς αὐτοῦ κρίσεως. Πᾶσα σχεδὸν σελὶς αὐτοῦ περιέχει νέας ἴδεας, νέας συγκρίσεις ἔργων τέως ἀγνώστων ἡ ἐλάχιστα ἐκτιμθέντων, νέα συμπεράσματα περὶ τῆς τεχνοτροπίας τῶν ἀρχαίων τεχνιτῶν καὶ τῆς ἀξίας τῶν ἔργων αὐτῶν. Καὶ ἀνὰ πᾶσαν αὐτοῦ γραμμὴν δ. ἀναγνώστης καταπλήσσεται διὰ τὸ ὑψος τῶν συλλογισμῶν καὶ τὴν γνῶσιν τῶν διασωθέντων ἔργων τῆς ἀρχαιότητος. Διότι δ. Furtwängler ἡτο πρὸ παντὸς βαθὺς γνώστης τῶν μνημείων, κατὰ τοῦτο δὲ ὑπερέβαλλε πάντας τὸν συγχρόνους αὐτῷ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀρχαιολόγους. Δὲν ὑπῆρχεν ἐν τοῖς Μουσείοις τῆς Εὐρώπης κορόμος ἀγάλματος, δὲν ὑπῆρχε κεφαλή, οὐδὲ τμῆμα

καῦν ἀρχαίου μνημείου τὸ διποῖον νὰ διέφυγε τὸ δέξιν βλέμμα του καὶ τοῦ διποίου τὴν εἰκόνα νὰ μὴ συνεκράτει στερρῶς ἡ κολοσσιαία μνήμη του. Υπὸ τοιαύτας συνθήκας ἡ σύγκρισις καὶ δ. ἔλεγχος τῆς ἀξίας τῶν ἀρχαίων ἔργων ἦτο διὰ τὸν Furtwängler ζητημα χρόνου. Ποσάκις μοὶ ἔλεγεν, ἐν τῷ Μουσείῳ ἡμῶν ἐνδιατρίβων, ἀπαντῶν εἰς πρόκλησίν μου διώς καταστρώση εἰς ἀρχόντον διὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν ἡμῶν ἐφημερίδα — τὴν διποίαν πολλάκις ἐτίμησε διὰ τοῦ καλάμου του — ἐκφευγούσας κρίσεις του ἐπὶ μνημείων τῆς τέχνης «δὲν ἔχω καιρόν, δὲν ἔχω καιρόν». Καὶ ἀληθῶς δὲν εἶχε καιρὸν δ. πολυάσχολος αὐτὸς ἐπιστήμων. Ἀν ἀναλογισθῇ τις τὰς ποικίλας τοῦ ἀνδρὸς ἀσχολίας ὡς καθηγητοῦ ἐν Μονάχῳ, ὡς διευθυντοῦ προτύπου Μουσείου, ὡς δρῶντος μέλους τῆς Βαυαρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τόσων ἄλλων ἐπιστημονικῶν ὑδρυμάτων, ὡς συγγραφέως κολοσσιαίων συγγραμμάτων καὶ ἀπείρων διατριβῶν κατεσπαρμένων εἰς πλεῖστα ὅσα περιδικά συγγράμματα, ὡς διοργανωτοῦ καὶ πρωτεργάτου ἀνασκαφικῶν ἔρευνῶν καὶ τῶν ταύταις ἐπακολουθουσῶν σχετικῶν δημοσιεύσεων, δὲν δύναται ἡ νὰ θαυμάσῃ τὴν καρποφόρον ἔργατικότητα τοῦ μεγάλου ἐπιστήμονος, τοῦ διποίου ἄπας δ. πεπολιτισμένος κόσμου ψηφεῖ νεῦ ἥδη τὴν ἔκλεψιν. Ο Furtwängler ἐγένηθη τὸν Ιούνιον τοῦ 1853 ἐν Freiburg ὑπὸ γονέων εὐπόρων καὶ ἔγγραμμάτων. Ο πατὴρ αὐτοῦ καὶ δ. ἀδελφὸς ἡσαν καθηγηταὶ ἡ διευθυνταὶ Γυμνασίων. Μετὰ τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδάς, νεώτατος, ἐνεγράφη εἰς τὴν φιλολογικὴν σχολὴν καὶ ἀσπασθεὶς τὸν κλάδον τῆς ἀρχαιολογίας, εἰς δὲν ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἐδείκνυε κλίσιν, ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν μελέτην αὐτοῦ ἀκολουθήσας μαθήματα σχετικὰ ἐν Μονάχῳ, παρὰ τῷ μεγάλῳ Brunn τοῦ διποίου ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ διάδοχος, ἐν Λειψίᾳ καὶ Βερολίνῳ. Τὸ 1874 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ δὲν ἔναισίμου διατριβῆς περιπουδάστου, ἐπιγραφομένης: δ. ἔρως ἐν τῇ ἀγγειογραφίᾳ. Διότι σημειωτέον διὰ δ. Furtwängler κυρίως κατέγινε εἰς τὴν ἀγγειολογίαν, παρέμεινε δὲ καὶ μέχρι τέλους δ. ἀριστος τῶν εἰδικῶν ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ, συγγράψας μόνος ἡ ἐν συνεργασίᾳ μετ' ίσοτίμων ἔργα κράτιστα ἐπὶ τοῦ κλάδου τούτου. Τὸ ἔξοχον τοῦ πνεύματος τοῦ Furtwängler διαγνῶντες ἔγκαιρως οἱ διοργανωταὶ τῆς Ολυμπίας Πλεῖσται ἐν τῷ μεταξὺ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι, ἐν αἷς καὶ ἡ ἔκδοσις τῆς Συλλογῆς Σαβούρωφ, καὶ διατριβαὶ αὐτοῦ περιπουδάστοι ἀνέδειξαν ἐπὶ τοσοῦτον τὸν ἀνδρα, ὃστε ἐδέησε νὰ προσληφθῇ καὶ ὡς ἔκτακτος καθηγητής ἐν τῷ Πανεπιστημιώ τοῦ Βερολίνου.

Ἄλλ' ἡ τύχη καὶ δ. νοῦς προώριζον αὐτὸν διὰ μεγαλήτερον στάδιον. Θανόντος ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ μεγάλου διδασκάλου καὶ κορυφαίου τῶν ἀρχαιολόγων H. Brunn, ὡς διάδοχος αὐ-

ΑΔΟΛΦΟΣ ΦΟΥΡΤΒΑΙΓΚΛΕΡ

Dörpfeld, τοῦ Pürgold καὶ ἄλλων εὐελπίδων ἐπιστημόνων, κατέληψε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Ἀλλάδα καὶ συνεργασθῇ εἰς τὰς μεγάλας τῆς Ολυμπίας ἀνασκαφές, τὰς δαπάνας τοῦ Γερμανικοῦ κράτους ἐκτελεσθείσας. Οπως δ. Dörpfeld τάχιστα ἐκεὶ διεκδίθη ἐν τῷ κλάδῳ τῆς ἀρχεπικονικῆς, οὗτω καὶ δ. Furtwängler ἀνεδείχθη ἀμέσως δ. κράτιστος τῶν συνεργατῶν του ἐν τῷ ἔλεγχῳ καὶ τῇ ἐπιστημονικῇ ἐκτιμήσει τῶν ἀπείρων μικροτεχνημάτων ἀπερ ἡ σκαπάνη καθημερινῶς εἰς φῶς ἥγεν.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἀνασκαφῶν ἐπανελθὼν εἰς Βερολίνον διωρίσθη ἐπιμελητὴς τοῦ τμήματος τῶν μικροτεχνημάτων ἐν τῷ ἔκει Αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ, ἀνέλαβε δ' ἄμα καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάταξιν καὶ περιγραφήν τῶν «χαλκωμάτων» ἐν τῷ μεγάλῳ συγγράμματι περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ολυμπίας. Πλεῖσται ἐν τῷ μεταξὺ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι, ἐν αἷς καὶ ἡ ἔκδοσις τῆς Συλλογῆς Σαβούρωφ, καὶ διατριβαὶ αὐτοῦ περιπουδάστοι ἀνέδειξαν ἐπὶ τοσοῦτον τὸν ἀνδρα, ὃστε ἐδέησε νὰ προσληφθῇ καὶ ὡς ἔκτακτος καθηγητής ἐν τῷ Πανεπιστημιώ τοῦ Βερολίνου.

τοῦ μιᾶς σκέψει ἔξελέγη ὁ μαθητὴς αὐτοῦ, ὁ ἡδη δόκιμος ἀρχαιολόγος Furtwängler.

Τῷ 1894 κατέλαβε τὸ πρῶτον τὴν ἐπίσημον ἔκεινην ἔδραν ἦν ὁ Otto Jahn καὶ ὁ Brunn τοσοῦτον εἶχον ἀνυψώσει. Οἱ διάδοχοι τῶν σοφῶν ἔκεινων διδασκάλων δὲν ἔβραδύνειν ν' ἀναδειχθῆ ἐφάμιλλος, ἵσως καὶ ὑπέρτερος, τῶν προκατόχων του καὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου ἔκεινου ὁ Furtwängler ἀνεκηρύχθη μέγας ἀρχαιολόγος. Ἡ διδασκαλία του ἦτο ἥρεμος, μεθοδική, ἐμπνεομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὑπὸ τῶν δυσσυλλήπτων τῆς τέχνης γραμμῶν ὃν ἔπειρεν ἀμίμητος ἀνιχνευτῆς ἄμα καὶ ἐρμηνευτῆς. Ἐξήρετο τότε ἡ φαντασία καὶ ὁ ἀρχαιολόγος ὑπεκάρει πρὸ τοῦ καλλιτέχνου. Διότι τοῦτο ἦτο κυρίως τὸ μέγιστον τῶν προσόντων τοῦ Furtwängler, ὅτι ἦτο ἐκ φύσεως καλλιτέχνης. Ἡσθάνετο τὸ ὡραῖον καὶ ἐνεπνέετο ὑπὸ αὐτοῦ, ἐν τῇ ἔξωτερικεύσει δὲ τοῦ αἰσθήματος ὅπερ ἐπλήρουν διάνοιαν καὶ καρδίαν, ὁ Furtwängler ἀναπαρίστα, εἰκόνιζεν, ἐδημιούργει ζωντανὸν οὗτως εἰπεῖν ἀριστοτέχνημα. Οἱ μαθηταί του τὸν ἐλάττερον οὐ μόνον διὰ τὴν καρποφόρον αὐτοῦ διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν προσήνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀγαθότητα. Κατὰ τὰς ὀδοκήσεις τὰς ἐν τῷ Μουσείῳ γενομένας ὁ Furtwängler ἦτο μαθητὴς καὶ αὐτός, συνεζήτει πράσως καὶ ἐδέχετο μεθ' ὑπομονῆς οἰανδήποτε ἐφώτησιν ἐνίστε δὲ καὶ ἀντίκρουσιν τῆς γνώμης του ὑπὸ τῶν διμιλητῶν του τινός. Δὲν ἦτο ὅμως τοιοῦτος καὶ πρὸς τοὺς ἔξι ἐπαγγέλματος ἀρχαιολόγους, τοὺς ἀντιφρονοῦντας αὐτῷ. Δοιμύς, ἐνίστε καυστικώτατος ἀντεπεξήρχετο κατὰ τῶν τολμώντων ν' ἀνασκευάσωσι θεωρίαν του τινὰ ἢ ἀπλῶς ἔχοντων ἐναντίαν τῆς ἰδικῆς του γνώμην ἐπὶ ζητήματος τὸ ὅποιον αὐτὸς διεπραγματεύθη. Εἰς τὴν πολεμικὴν ἦτο φοβερὸς καὶ ὅσοι ἐμονομάχησαν μετ' αὐτοῦ ἢ ἡττήθησαν ἢ ἀπεχώρησαν. Ὁ Furtwängler δὲν ἐδέχετο συμβιβασμόν. Ναὶ ἢ ὅχι. Ἀπέρριπτε δὲ συνήθως μετ' ἀγανακτήσεως πᾶσαν ἰδέαν ἢ γνώμην μὴ συμβιβαζομένην πρὸς τὰ πορίσματα τὰ ἐκ τῆς μελέτης του ἐπὶ τοῦ θέματος ἔξαχθεντα. Εἶχε δὲ γνώμην δι' ὅλα περίπου τὰ ἐκάστοτε ἀναφυόμενα ἀρχαιολογικὰ ζητήματα, διότι καὶ παρηκολούθει ἐπιμελῶς τὴν σύγχρονον παραγωγὴν καὶ βάσεις εἶχε τοιαύτας ὥστε ν' ἀντιλαμ-

Β. ΣΤΑΗΣ

ΤΩΡΙΝΑ ΚΑΙ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΡΙΩΝ ΠΟΛΕΩΝ — ΟΓΔΟΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΟΠΙΣΩ
Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΨΑΡΡΩΝ

Πρὸ δὲ διλίγων ἡμερῶν τρεῖς πόλεις ἐφύτρωσαν ἔξαφνα εἰς τὴν παχεῖαν θεσσαλικὴν γῆν, τρεῖς πόλεις τὰς ὁποίας ἔσπειρεν ὁ μέγας αὐτὸς καὶ ὀδύνατος Σπορεὺς, ὁ ὁποῖος λέγεται Ἑλληνικὴ ἴδεα. Αἰδώνας τώρα δὲ Σπορεὺς αὐτὸς γυρεῖει καὶ σπείρει. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ διλίγοι ἀνθρώποι, δόηγούμενοι ἀπὸ κάποιο θεῖον φῶς ἐροβόλησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἔηρα καὶ ἀγρια. Ἡ πειρωτικὰ βουνὰ καὶ ἔρριψαν τὸν σπόρον μιᾶς νέας προνομούχου φυλῆς εἰς τὴν γωνίαν τῆς γῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωκαν τὸ ὄνομά των, Ἐλλάς, ἀπὸ τότε τὸ ἔργον τῆς σπορᾶς ἔξακολουθεῖ.

«Ἐξῆλθεν δὲ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ» δπως λέγει τὸ Ἐδαγγέλιον, καὶ εἰς τὸν δρόμον του ἐφύτρων πόλεις. Ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος σιγὰ σιγὰ ἔγινεν ἔνας ὡραῖος ἀνθὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἔθιαν ἀνθη διαλεγμένα. «Ἐπειτα ἡ σπορὰ ἔξηκολονθησε πρὸς τὰ ἀνω, πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὰ πλάγια. Ἡ Ἰταλία ὑιοθάνθη τὸ ἔδαφός της ἀροτρώμενον ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν ἴδεαν. Ἡ εὐεργετικὴ περιπλάνησις καὶ ὁ ἐκπολιτιστικὸς τυχοδιωτισμὸς ἔφεραν τοὺς Ἐλληνας πέραν τοῦ Πόντου. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐθεμελίωνε ἐλληνικὰ τείχη εἰς τὸν ἀτελείωτον δρόμον του καὶ αἰδὼν πολλοὺς πρὸν ἀπὸ τὸν Κολόμβον καὶ ἀπὸ τὸν Ἀμέρικον Βεσπούκιον, περαστικὸς Ἐλληνες εὑρίσκαν εἰς τὸν δρόμον των τὴν Ἀτλαντίδα, τὴν σημερινὴν Ἀμερικήν, καὶ ἀφηναν ἔχνη τὰ ὁποῖα ἀνακαλύπτουν σήμερον μέσα εἰς τὰ σπλάχνα τῆς γῆς, οἵ ἀρχαιολόγοι.

Ίδον διτὶ τὸ ἔργον τῆς σπορᾶς δὲν ἀνεκόπη. Τρεῖς πόλεις ἐφύτρωσαν πρὸ διλίγων ἡμερῶν εἰς τὴν θεσσαλικὴν γῆν, διαβεβαιώσεις τῆς ἀφθάρσιας μιᾶς φυλῆς ἢ ὁποία ἔσκορπίσθη, κατεδιώκθη, ἐβασανίσθη, ἐπέρασε τὰς μεγάλας δοκιμασίας τῶν πολυπαθῶν, ἀλλὰ δὲν ἀπέθανε. Λέγουν διτὶ ὁ Φοίνιξ, ζωντανεύων ἀπὸ τὴν τέφραν του, εἶνε μυθολόγημα ἀσιατικόν. Καὶ ἀν δὲν εὑρίσκαν οἱ Ἀσιανοὶ τὸν ὡραῖον αὐτὸν θρῦλον, θὰ τὸν εὑρίσκαν Ἐλληνες. Ἀρκεῖ ἐπὶ τέλονς διτὶ ἢ ἀνάστασις τοῦ Φοίνικος ἀπὸ τὴν τέφραν του, εἶνε μυθολόγημα ἀσιατικόν. Καὶ ἀν δὲν εὑρίσκαν οἱ Ἀσιανοὶ τὸν ὡραῖον αὐτὸν θρῦλον, θὰ τὸν εὑρίσκαν Ἐλληνες. Ἀρκεῖ ἐπὶ τέλονς διτὶ ἢ ἀνάστασις τοῦ Φοίνικος ἀπὸ τὴν τέφραν του, εἶνε μυθολόγημα ἀσιατικόν. Οἱ Χαγάνος τῶν Ἀβάρων, δταν ἐπλημμύρισε μὲ τοὺς ἀγρίους του τὴν Θράκην, κατέλαβεν ὅλας τὰς πόλεις, ὅχι δμως καὶ αὐτήν. Πλησίον της ἦσαν θερμὰ λουτρά, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἀρχηγὸς ἐκεῖνος ἔστειλε τὰς γυναικας του. Δὲν εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τί ἐπασχαν αἱ γυναικες

δος, δι Καποδίστριας, τὸν καθιέρωσε δις ἐμβλημά της.

***

«Ἐνα ὡραῖον πρωτὶ Μεγαρεῖς μετανάσται ἀφοῦ ἐθυσίασαν εἰς τὸν Ἀρχιμάλασσον Ποσειδῶνα, ἔξεινησαν ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ διλίγοι ἀνθρώποι, δόηγούμενοι ἀπὸ κάποιο θεῖον φῶς ἐροβόλησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἔηρα καὶ ἀγρια. Ἡ πειρωτικὰ βουνὰ καὶ ἔρριψαν τὸν σπόρον μιᾶς νέας προνομούχου φυλῆς εἰς τὴν γωνίαν τῆς γῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωκαν τὸ ὄνομά των, Οἰκονομικοὶ δροι, καθιστῶντες δύσκολον τὴν σημερινὴν ζωήν, ἔξωθιστην τώρα τοὺς ἀνθρώπους ν' ἀφήνουν δύσιστον τὸν πόλεις ἔφεστίους καὶ νὰ ζητοῦν νέας πατρίδας. Αἱ ἴδιαι αἰτίαι δὲν ὑπῆρχαν τότε. Ἡ καλὴ Μοῖρα τῆς Ἐλλάδος ἡ δοπία ἡθελε ἀπλωμένον τὸν ἐλληνικὸν λαὸν καὶ ἡ καλὴ Μοῖρα τοῦ κόσμου ἡ δοπία ἡθελε φωτισμένον τὸν κόσμον, ἐσήκωνε τ' ἀνθρώπινα ἀνθῶν εἰς τὸν ὁποῖον ἔθιαν διαλεγμένα. »Επειτα ἡ σπορὰ ἔξηκολονθησε πρὸς τὰ ἀνω, πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὰ πλάγια. Ἡ Ἰταλία ὑιοθάνθη τὸ ἔδαφός της ἀροτρώμενον ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν ἴδεαν. Ἡ εὐεργετικὴ περιπλάνησις καὶ ὁ ἐκπολιτιστικὸς τυχοδιωτισμὸς ἔφεραν τοὺς Ἐλληνας πέραν τοῦ Πόντου. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐθεμελίωνε ἐλληνικὰ τείχη εἰς τὸν ἀτελείωτον δρόμον του καὶ αἰδὼν πολλοὺς πρὸν ἀπὸ τὸν Κολόμβον καὶ ἀπὸ τὸν Ἀμέρικον Βεσπούκιον, περαστικὸς Ἐλληνες εὑρίσκαν εἰς τὸν δρόμον των τὴν Ἀτλαντίδα, τὴν σημερινὴν Ἀμερικήν, καὶ ἀφηναν ἔχνη τὰ ὁποῖα ἀνακαλύπτουν σήμερον μέσα εἰς τὰ σπλάχνα τῆς γῆς, οἵ ἀρχαιολόγοι.

«Ἀπομαρυσμένη ἀπὸ τὸ κέντρον, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου, ἡ Ἀχγίαλος ἐπέφρασεν ἀπὸ ὅλας τὰς δοκιμασίας ποὺ ἐπέφρασαν αἱ ἐλληνικαὶ πόλεις· τὰ ἐχθρικὰ κύματα ἥλιαν συγχναὶ καὶ ἔξεστασαν ἐμπρός της ἀφρούς δρομῆς καὶ λύσσης. »Οταν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἴδρυθη ἡ νέα ἐλληνικὴ αὐτοκρατορία, ἡ Ἀχγίαλος — Ἀγχιαλοῦ δρος τὴν ἔλεγαν οἱ Βυζαντινοὶ — ἔγινε προπύργιον τοῦ κράτους κατὰ τῶν βορείων ἐχθρῶν. Ἄλλα κατὰ τὰ χλια ἔτη τοῦ βυζαντινοῦ μας βίου οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ βορρᾶς ἤρχοντο πυκνοί, δρος ἄλλως τε ἤρχοντο πυκνοί οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ διλα τὰ σημεῖα.

Καὶ ἡ πόλις ἄλλοτε ἀντεστάθη καὶ ἄλλοτε ἔπεσε, καὶ οἱ ἐχθροὶ πότε τὴν κατέστρεψαν καὶ πότε ἔφυγαν ἀνίκανοι ἐμπρός εἰς τὰ τείχη της. «Ο Χαγάνος τῶν Ἀβάρων, δταν ἐπλημμύρισε μὲ τοὺς ἀγρίους του τὴν Θράκην, κατέλαβεν ὅλας τὰς πόλεις, δρος καὶ αὐτήν. Πλησίον της ἦσαν θερμὰ λουτρά, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἀρχηγὸς ἐκεῖνος ἔστειλε τὰς γυναικας του. Δὲν εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τί ἐπασχαν αἱ γυναικες

τοῦ Χαγάνου. Φαίνεται δμως δτι ὁφελήθησαν τόσον ἀπὸ τὰ λουτρά, ὥστε δὲν ἐσώθησαν μόνον αὐταὶ ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀγχίαλος. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν σεισμὸς ἐκλόνισε τὴν πόλιν καὶ τῆς κατέστρεψε τὰ θαυμάσια βυζαντινὰ τείχη. Ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἐσπευσε τότε νὰ τὰ ὑψώσῃ ἐκ νέου, καὶ τὰ τείχη αὐτὰ ἐπροφύλαξεν τὴν πόλιν ἔως τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Φράγκων.

Ἐκτοτε ἡ Ἀγχίαλος ἤκολούθησε τὴν τύχην τοῦ ἑλληνισμοῦ ὅλου, καὶ ἐπέρασαν ἀπὸ πάνω τῆς πληρώνοντες μὲ αἷμα ἀφθονον τὰ διόδια, οἱ Φράγκοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Τοῦρκοι. Καὶ ἐπὶ τέλους εἰς τὸν αἰῶνα μας, τὸν αἰῶνα τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἡμερότητος, μίαν ἀπὸ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ἰουλίου πέρουσιν, ἡ Ἀγχίαλος ἐκάλι ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους, καὶ τὸ φῶς τῆς ὑψώσῃ ὡς κάποια μεγάλη θυσία πρὸς τοὺς θεοὺς τοῦ σκότους καὶ τὰς βαρβαρότητας ποὺ λατρεύουν ἀκόμη οἱ ἄγριοι αὐτοὶ ἐπιδρομεῖς τῆς Εὐρώπης.

***

Φαίνεται δτι ἡτο ὡραία καὶ εἰρηνικὴ πόλις ἡ Ἀγχίαλος, ἀλλὰ ἡτο καὶ ἑλληνικὸς φάρος ἐκεῖ ἐπάνω. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποὺ ἡ συνθήκη τοῦ Βερολίνου τὴν ἐξεχώρησε καὶ αὐτὴν καὶ τὴν παρέδωκεν εἰς τὸν Βουλγάρους, οἱ ἀκόποι καὶ ἀναίματοι κατακτηταὶ ἡσθάνθησαν δτι εἶχαν νὰ κάμουν μὲ μίαν ἑστίαν ἑλληνικοῦ φωτὸς ἡ ὁποία ἡτο δύσκολον νὰ σβύσῃ.

Πέντε χιλιάδες κάτοικοι, ψαράδες καὶ γεωργοὶ καὶ μικρούμποροι τῶν εἰδῶν ποὺ δίδει ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα, ἡσαν πέντε χιλιάδες ἑλληνικαὶ ψυχαὶ ἀδάμαστοι. Εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως ἡ Μητρόπολις ἐστηλώνετο κέντρον ἰδέας, καὶ ἀπέναντι τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἐσυντηροῦσαν ἀκοίμητον τὸ ἑλληνικὸν φῶς. Μητροπολίτης καὶ πρόκριτοι ἐστέποντο φύλακες πιστοὶ κάπιτου μυστηριώδους ποὺ εἶχαν πάρει κληρονομίαν ἀπὸ τὸν πατέρας των καὶ ποὺ θὰ ἔδιδαν κληρονομίαν στὰ παιδιά των.

Ἐνα πρῶτοι οἱ Βούλγαροι ὠρμησαν ἀπὸ παντοῦ ὠπλισμένοι, ἄγριοι καὶ ὀρμητικοί, καὶ ἡ ὡραία Ἀγχίαλος ὑψωσεν ὡς τὸν οὐρανὸν τὰς φλόγας τῆς πυρκαϊᾶς τῆς. Ὁλα δσα ἀκολουθοῦν μίαν τέτοιου εἴδους ἀνοσιούργιαν, ἤκολούθησαν πιστὰ καὶ τώρα, φόνοι, ἀρπαγαί, λεηλασίαι, ὑβρεῖς πρὸς τὴν τιμὴν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παρθένων, καὶ ἔνας Μητροπολίτης ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν, διότι ἥθελε νὰ μείνῃ Ἑλλην.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἡ εἰδησις διεδόθη μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς καὶ δὲν θὰ λησμονήσῃ κανεὶς μας τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν φρίκην ἐνὸς μεταμεσονυκτίσυ συλλαλητηρίου ποὺ ἐξέχουσεν ἔξαφρα πρὸς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος πλήθη ἀπὸ τὰς μακρυνοτέρας συνοικίας.

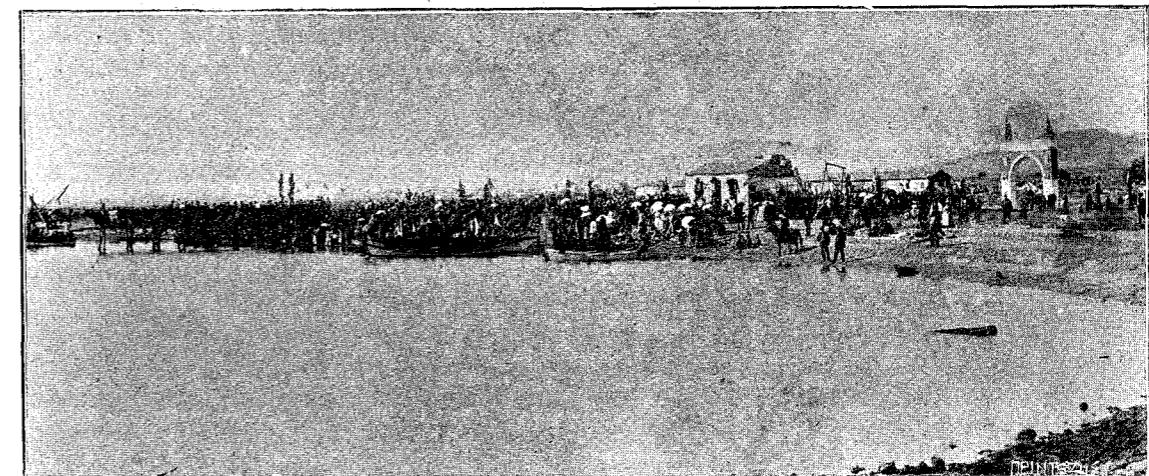
Καὶ ὀλίγας ἡμέρας ἀργότερα ἐπέρασαν μέσα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, χλωμοὶ ἀπὸ τὴν συγκίνησιν μεταξὺ χλωμῶν ἀπὸ συγκίνησιν θεατῶν, οἱ πρῶτοι πρόσφρυγες τῆς Ἀγχιάλου. Ἐνας ὡραῖος παπᾶς προηγεῖτο συμβολίζων τὴν ἡγεσίαν τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας εἰς κάθε μεγάλην ἑλληνικὴν θυσίαν. Καὶ τὸ πλῆθος βλέπον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ἀπὸ τοὺς ὅποιους εἶχαν πτερυγίσει οἱ ἐφέστιοι θεοί, θλιμμένους ἀλλ' ἀκαταβλήτους, δυστυχεῖς ἀλλὰ ὑπερηφάνους, ἐξεχύμη εἰς χειροκροτήματα. Δὲν ἥσαν κατατρεγμένοι καὶ ὀξιοθρήνητοι αὐτοί, εἰς τοὺς ὅποιους νὰ πηγαίνουν τὰ δάκρυα. Ἡσαν ἵσια ἵσια οἱ θριαμβευταὶ ποὺ εἶχαν τὴν καλὴν τύχην νὰ προσφέρουν τὴν θυσίαν των εἰς τὴν πατρίδα. Καὶ τὸ πλῆθος, μὲ τὴν ὡραίαν διαίσθησιν ἡ ὁποία βροντοφωνεῖ μιστικά εἰς τὰς ὁμάδας, ἐξεχύμη εἰς ζητωκραυγάς, εἰς ἐπιδοκιμασίας καὶ εἰς χειροκροτήματα.

Τώρα οἱ φυγάδες τῶν ἀγρίων καὶ θηριοβιθῶν τόπων ἔχουν πλέον τὴν φωλεάν των ἐπάνω εἰς τὴν εἰρηνικὴν γῆν, ὅπου δὲν ὑπάρχει κανεὶς Βούλγαρος νὰ μελετήσῃ μιστικὰ δολοφονικὴν ἐξόντωσιν. Καὶ τοὺς ἔταξεν ἡ τύχη τοῦ Ἐθνους εἰς τὰ σύνορά του, ἀληθινοὺς Ἀκρίτας, ἐκεῖ ὅπου ἀρχίζει ὁ ἀγών της ἐπικρατήσεως. Τρεῖς ἑλληνικαὶ πόλεις νέαι καὶ ὡραῖαι διεδέχθησαν τὰς τρεῖς παλαιάς. Αὐτὴ εἶναι ἡ μοῖρα τῆς φυλῆς μας. Ὅπως ὁ Φοῖνιξ τῆς παραδόσεως, καίεται ἀλλὰ δὲν πεθαίνει. Ἀπὸ κάθε πυρὸν θὰ μείνῃ πάντοτε ὀλίγη στάκη διὰ ν' ἀναγεννήσῃ τὸν ἀθάνατον φοίνικα.

***

Ἡ ἑλληνικὴ ἴστορία ἔχει ἔνα ἀκόμη πρόσφατον παράδειγμα αὐτῆς τῆς ἀναστάσεως μιᾶς καταστραφείσης πόλεως, τὴν ἀνάστασιν τῶν Ψαρῶν.

Ἡσαν καὶ αὐτὰ μία πέτρα γῆς ωγμένη μέσα εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ κυματίζῃ ἐπάνω τῆς ἑλληνικῆς ἰδέας. Τόπος ἔηρος καὶ ἀγονος δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ γεννήσῃ τοὺς μαλθακοὺς καὶ τοὺς ἐγωιστάς. Ἐγεννοῦσε μόνον παλλικάρια δαμαστάς τῶν κυμάτων, κυριάρχους τῆς θαλάσσης. Ὁταν μία πνοὴ ἐξεγέρσεως συνεκλό-

Ο ΛΙΜΝΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΓΧΙΑΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΣΕΩΣ

νισε τὴν δουλεύουσαν φυλήν, ὠρμησαν μετοξὺ τῶν πρώτων εἰς τὰ ἑλαφρά τῶν πλοια καὶ περιέφεραν τὸν τρόμον τῶν ἐχθρῶν ἐπάνω εἰς τὰ γαλανὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου. Κουρσάροι ἀτρόμητοι, ἀλλὰ Κουρσάροι τῆς ἰδέας, ὑψώνοντο ὡς δράκοι τοῦ παραμυθοῦ καὶ ἐπιλησίαζαν τὰ νεφελώματα τῶν θρύλων καὶ τῶν παραδόσεων. Ἐνας Κανάρης ἐγεννήθη διὰ τὴν καλὴν τύχην τῆς Ἐλλάδος μέσα εἰς τοὺς μαύρους βράχους τοῦ ἡρωικοῦ νησιοῦ.

Ο ἐχθρὸς τοὺς συνήντησε συχνὰ εἰς τὸν ὑπερήφανον δρόμον του καὶ ἔμαθε νὰ τὸν φοβῇται. Όλιγα νησιά τότε, φοῦχτα χώματος καὶ πετρῶν μέσα εἰς τὴν ὑγρὰν ἐκτασιν, ὑψώνοντο προπύργια ἐπικίνδυνα, καὶ τὰ Ψαροὶ καὶ ἡ Κάσσος καὶ ἡ Χίος ἔστελλαν μηνύματα θριάμβων ἔως τὴν Ἀλεξανδρείαν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐξεκινοῦσαν βαρεῖς οἱ στόλοι.

Ἐπὶ τέλους ἔνα πρωῒ μὲ τὸ σύννεφον ποὺ ἐπύκνωσαν οἱ κανονοβολισμοί, οἱ ἐχθροὶ ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὸ νησί. Οἱ ἐπιδρομεῖς ἥσαν ἀμέτρητοι καὶ οἱ ὑπερασπισταὶ ἥσαν δίλιγοι.

'Αλλὰ οἱ ὑπερασπισταὶ ἥσεντο νὰ σκοτώνωνται. Καὶ ἐσκοτώθησαν σχεδὸν δλοι. Ὁ Σπυρίδων Τρικούπης ἤκουσε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ κυβερνήτου μιᾶς ἀγγλικῆς φρεγάδας ἔνα μόνον ἐπεισόδιον τῆς καταστοφῆς, ἵκανὸν νὰ δώσῃ εἶκόνα τοῦ δλοι. Ὁ Ἀγγλος ναυτικὸς πληροφορηθεῖς δτι μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων ἥτο καὶ ἔνας φύλος του ἀρχιμανδρίτης Ἐλλην, ἀνέβη εἰς τὴν ναυαρχίδα τοῦ ἔχθρου καὶ ἐζήτησε νὰ δῆ τὸν φύλον του. Ὁ ναύαρχος ἐμειδίασε καὶ ἔκαμε ἔνα ἀδιόρατον νεῦμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους

του. Μετ' ὀλίγον δύω ναῦται ἔφεραν εἰς τὸν Ἀγγλον τὸ κεφάλι τοῦ ἀρχιμανδρίτου, θερμὸν ἀκόμη, ἀποκοπὲν ἐκείνην τὴν στιγμήν.

Καὶ ἵσως ζῇ ἀκόμη εἰς τὰ Νέα Ψαροὶ μία γραῖα εἰς τὴν ποδιὰν τῆς ὁποίας ἐσφαξαν καὶ τὰ ἐπτά της παιδιά οἱ κατακτηταί. Καθὼς ἔτρεξε εἰς τὸ ἀκρογιάλι νὰ σωθῇ, προστατεύουσα τὰ παιδιά της, τὴν συνέλαβαν καὶ τὴν ὑπερχέωσαν νὰ γίνῃ μάρτυς τῆς φρικιαστικῆς θυσίας. Ἐπειτα, ὅπως ἥτο βουτηγμένη εἰς τὸ αἷμα τῶν παιδιῶν της, τὴν ἐσπρωξαν εἰς μίαν βάρκαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀλλὰ γυναικόπαιδα, ὠφελούμενα τοῦ καπνοῦ, κατώρθωσαν νὰ σωθοῦν.

***

Ἀπὸ τὸν ὀλεθρὸν τῶν Ψαρῶν ἐσώθησαν οἱ δίλιγοι ποὺ ἐξέφυγαν ἀπὸ τὰ νύχια τῆς μοίρας καὶ ἡ Ἑλλάς, παλαίουσα ἀκόμη, κυλισμένη εἰς τὸ αἷμα τὸ ἰδικόν της, τὸν ὁποῖαν δένει τὸν ἐχθρὸν της, τὸν ὁποῖαν δένει τὴν Εὔβοιαν, ὅπου μία νέα πόλις ἰδρύθη εἰς τὰ ἔνδοξα ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ἐρετοίας.

Ἄλλὰ τὸ ἔτος ποὺ ἔγινεν ὁ ἀποικισμός, δὲν ἥτο βέβαια ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ Ψαροίανοι θάλασσαν νὰ πανηγυρίσουν τὴν ἐγκατάστασιν των ὅπως τὴν πανηγυρίζουσαν σήμερον οἱ φυγάδες τῆς Βουλγαρίας. Ὁλη ἡ Ἑλλὰς συνεκλονίζετο ἀκόμη, ὁ γιγάντιος ἀγών ἐξηκολούθει, καὶ ἡ ἐκβασίς του ἐφαίνετο πολὺ μακρυνή. Ἐν τῷ μεταξὺ κατεστρέφετο καὶ ἡ Κάσσος, καὶ ἡ φωτιὰ καὶ ὁ σίδηρος διευθύνοντο πρὸς τὸν ὁρίζοντα εἰς τὰ ἔνδοξα ἐρείπια τῆς θαλάσσης. Οἱ Ψαρ-

ριανοὶ ἄφησαν σιωπηλοὶ καὶ θλιψμένοι εἰς τὴν νέαν των πατρίδα τὰ γυναικόπαιδα καὶ ἔσπευσαν νὰ φιθοῦν πάλιν εἰς τὰ πλοῖα. Αὐτὴν τὴν φορὰν ἡ ἐκδίκησις ἐδιπλασίας τὸ θάρρος.

Εἰς τὴν Ἐδυοσυνέλευσιν, δταν ἥλθε τὸ ζήτημα τοῦ ἀποικισμοῦ τῶν Νέων Ψαρρῶν, οἱ πληρεξούσιοι ηὔραν πραγματικῶς ὠραῖα καὶ μεγάλα λόγια διὰ νὰ ἐκθειάσουν τὴν θυσίαν. Καὶ πρὸν ἀκόμη δὲ Σολωμὸς ἐμπνευθῆ τὸ ὑπέροχον ἐπίγραμμα, ἔνας λερεύς, ὁ Νεκτάριος Κουτούλης, συνεκάλεσε τὸν λαὸν τοῦ Ναυπλίου εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ χαιρετίζων τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρρῶν ὡς ἐθνικὴν θυσίαν, ἥρχισε μὲ μίαν ἀποστροφήν.

«Ἄδελφοι Ψαρριανοί, εἶπεν ἐπάνω ἀπὸ τὸν ἄμβωνα. Εἰς τὴν πυρὰν ἡ ὅποια ἀναδίδεται ἀπὸ τὴν λάμψιν τῶν καιομένων σας οίκιδν βλέπω συντελουμένην τὴν θυσίαν τοῦ Ἀβραάμ. Ὁ πατριάρχης ἐκεῖνος δὲν ἐπρόφθασε νὰ θυσιάσῃ τὸν υἱόν του. Σεῖς ἐθυσιάσατε τὰ τέκνα ὑμῶν. Ἡ θυσία σας ἀνέρχεται εὐπρόσδεκτος εἰς τὰ ὑψη. Ἅδελφοί, μὴ θρηνῆτε. Ἐγείρατε τὴν κεφαλὴν ὑμῶν, δτι δὲ μισθὸς ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία μόλις καταρτισθεῖσα, ἔδωκε τιμητικὴν θέσιν εἰς τὸν μικρὸν συνοικισμόν, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ ἔχαιρέτησε μὲ σεβασμὸν τὸν πρῶτον ἀντιπρόσωπον τῆς μικρᾶς πόλεως, εἰς τὴν ὅποιαν χάριν τιμῆς ἔδωκεν ἔχαιρετικῶς τὸ δικαίωμα ἀντιπροσωπείας.

Οταν ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα δὲ μαρκήσιος Βιλλφρέ, ἐπεσκέψθη τὰ Νέα Ψαρρὰ καὶ ἐφιλοξενήθη εἰς τὸ σπιτάκι ἐνὸς γέρον, δὲ ὅποιος μαζὶ μὲ τοὺς διλίγοντας διασωθέντας Ψαρριανούς, εἶχεν ἐγκατασταθῆ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν νέαν του πατρίδα. Τὸ βράδυ, δὲ γέρος καθισμένος εἰς τὸ πλαίσιον, διηγήθη εἰς τὸν Γάλλον περιηγητὴν τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος του, τὴν δοπίαν εἰδὲ νέος ἀκόμη. «Αἱ εἰκόνες τοῦ δλέθρου καὶ αἱ λεπτομέρειαι τῆς αἰματηρᾶς θυέλλης ἔπαιραν μίαν ἀπερίγραπτον τραγικότητα ἀπὸ τὸ ἀφελὲς καὶ ἥρεμον ὑφος τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, δὲ ὅποιος ἔφυγε τελευταῖος ἀπὸ τὸ ἐρημωθὲν νησί. Μία εἰκὼν ἀγίου κρεμασμένη μέσα εἰς ἔνα εἰκονοστάσιον, ἥτο τὸ μόνον πρᾶγμα ποὺ ἔσωσε ἀπὸ τὸ σπίτι του, ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του, ἀπὸ τοὺς δικούς του ὅλους σφαγέντας ἡ φρονευθέντας».

***

«Οσοι ταξιδεύουν τὴν νύκτα εἰς τὸ Αἴγαιον πέλαγος, βλέπουν ἔχαφνα εἰς τὴν λάμψιν μιᾶς

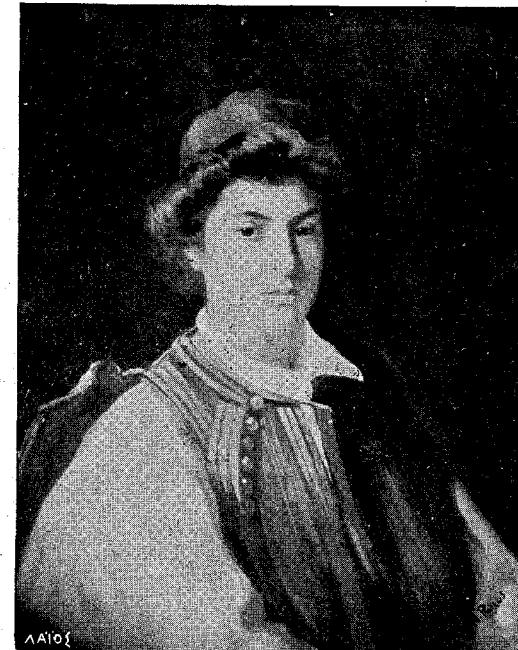
ἀστραπῆς, ἔνα μαῦρον ἄγριον ὅγκον ἐπιπλέοντα ἐπάνω εἰς τὸ ἀφρισμένα κύματα. Εἶναι τὰ Ψαρρά. Ἐνας αἰών ἐπέρασε σχεδὸν ἀπὸ τὴν καταστροφήν, καὶ ἐστία ἀνθρώπων δὲν ἐπήχθη ἐκεῖ ἐπάνω, καὶ φῶς ζωῆς δὲν ἔλαμψιν ὀλόμητη. Ὁ ἀνεμός ποὺ φυσᾷ καὶ σηκώνει τὰ κύματα, φέρνει ἵσως στεναγμοὺς τῶν σφαγέντων, καὶ τὸ ἔδαφος ἐποτίσθη τόσον ἀφρόνως μὲ τὸ αἷμα ὃστε μόνον ἀραιὰ ἀνθη κόκκινα στίζουν κάπου κάπου τὴν μαύρην ἐπιφάνειαν.

Ἄλλα διαιριθῶς ἔτι δύπως εἶναι, μαῦρον καὶ ἀποτρόπαιον τὸ ἐρημον νησί, δύγκος πένθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Αἴγαιου, μένει ὡς στύγμα τῆς ἀνθρωπότητος, μαρτύριον κάποιας περασμένης ἀγριότητος καὶ λύσσης.

Καὶ εἰς τὴν παραλίαν τῆς Μαύρης Θαλάσσης ὑψώνεται ἄλλο μαρτύριον ἀγριότητος, ἡ Ἀγχίαλος. Αὐτὴ δὲν κατεστράφη δλόκηρος, καὶ οἱ Βούλγαροι, ταπεινοὶ ἐκμεταλλευταὶ κάθε καταστροφῆς, ἐκράτησαν αὐτοὶ τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν δοπίαν ἔδιωξαν τοὺς κατοίκους.

Ἄλλα Ἑλληνες δὲν ὑπάρχουν εἰς αὐτήν, καὶ εἶναι σβυσμένη ἡ ἐστία τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ἔλαμψεν ἐκεῖ ἐπάνω φωτίζουσα τὸ σκότος γύρω τῆς. Τὰ Ψαρρὰ καὶ ἡ Ἀγχίαλος εἶναι δύο σημεῖα ποὺ τὰ ἐνώπιον ἡ θυσία διὰ μέσου τοῦ χρόνου.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

Π. ΔΙΣ. ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ

ΓΡΟ. Γ. ΡΟΓΛΟΥ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

Prof. DR. LUDWIG BÜRCHNER

‘Ο «κύριος καθηγητής» — ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον εἶναι γνωστὸς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν κύκλον τοῦ Μονάχου — εἶναι μία ἀπὸ τὰς χαρακτηριστικὰς φυσιογνωμίας τῆς βαναρικῆς πρωτεύοντος. Ἐχει δῆλας τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἔξεις, αἵτινες διακρίνονται τὸν βαναρικὸν ὑπερβολικὸν περιβολεῖον τοῦ Μονάχου (I. Kempfen 1885), «Addenda lexicis linguae graecae» (Διψία, 1891, *Commentationes Wæfflinianae*), «ἡ ιωνικὴ Σάμος» (I. Amberg 1892) «Τηναρος-Νικαριά» (Γόθα 1894, *Petermann's Mitteilungen*), «ἡ νῆσος Λέρος» (Μόναχον 1898), «Βυζαντινὴ ἐν Σάμῳ ἐπιγραφὴ» (εδημοσιεύθη ἐλληνικὴ Σάμος 1898) (εδημοσιεύθη ἐλληνικὴ Σάμος 1898), «Βυζαντινὴ Σάμος» (Γόθα 1894, *Petermann's Mitteilungen*), «ἡ νῆσος Λέρος» (Μόναχον 1898), «Βυζαντινὴ Σάμος» (Γόθα 1894, *Petermann's Mitteilungen*), «ἡ νῆσος Λέρος» (Μόναχον 1898), «διαμήτηρος μεταφράζεται δυστυχῶς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) βαναρικός, τὰ δὲ ἐξωτερικὰ τοῦ χαρακτηριστικὰ ὑπενθυμίζουν τὸν γνήσιον τύπον τῶν παλαιῶν βαναρικῶν, οἱ δοποὶ εἰς δῆλων τῶν γερμανικῶν φυλῶν ἔμειναν μέχρι σήμερον ἀμυγέστεροι ὑπὸ ἐθνολογικὴν ἐποψιν.

ΛΟΓΔΟΒΙΚΟΣ ΒΥΡΧΝΕΡ

‘Ο Λουδοβίκος Βύρχνερ — οὗτος ὑπογράφει πάντοτε ἀλληλογραφῶν πρὸς Ἑλληνας — υἱὸς τοῦ βασιλικοῦ λαϊροῦ τοῦ βαναρικοῦ στρατοῦ, ἐγεννήθη τῇ 29ῃ Νοεμβρίου 1858 ἐν Λαγδισχούτῳ (Landshut) τῆς Κάτω Βαναρίας. Μετὰ τετραετίες φιλολογικὰς σπουδὰς (1877-1881) ἐν τοῖς πανεπιστημίοις Μονάχου καὶ Βερολίνου ἐδίδαξεν εἰς τὰ γυμνάσια διαφόρων πόλεων τῆς Βαναρίας, κατὰ τὰ τελευταῖα δὲ δώδεκα ἔτη ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ τῆς χώρας ταύτης. Κατὰ τὰ ἔτη 1888, 1895 καὶ 1900 ἐμελέτησεν ἐμβριθῶς τὴν ιστορίαν, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἐπιγραφικὰ μνημεῖα, τὴν γεωγραφικὴν κατάστασιν, καθὼς καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον τοῦ λαοῦ εἰς δῆλα σχεδὸν τὰ μέρη τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὰ δοποὶ ἐπεσκέψθη ἐπανειλημένως. Εκ τῆς μαρτῆς σειρᾶς τῶν ἐπιστημονικῶν παραστήματος τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος τοῦ Μονάχου καὶ ὅν τινα, ὑπὸ αὐτοῦ συλλεγέντα, ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ Συλλογῇ τῆς Διεθνοῦς Μονοικῆς Ἐταιρείας.

‘Οκ. Βύρχνερ διατελεῖ ἀπὸ ἑταῖρη μέλος τοῦ Αὐτοκρ. Αρχαιολογικοῦ Ινστιτούτου τῆς Βιέννης καὶ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας τῶν Αθηνῶν. Τὴν ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν καὶ τὰ ἀγαθὰ αἰσθήματα τοῦ διακεκριμένου βαναροῦ ἐπιστήμονος τιμῶν καὶ δὲ Κωνσταντινούπολει πρεσβύτερης Ἐλληνικὸς Φιλολογικοῦ Σύλλογος ἔταξεν αὐτὸν εἰς τὴν σεμνὴν χορείαν τῶν ἀντεπιστελλόντων αὐτοῦ μελῶν.

[Βερολίνον]

ΒΟΡΕΙΟΣ

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Β' ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ*

Μουσικός ; 'Ημπορεῖ κανέίς ν' ἀμφιβάλλῃ ἀν
ὑπῆρχεν. Ό Βάγνερ, ἀληθῶς, τὸν ἀπεκάλε-
σεν δχι μόνον μαθητήν του ἀλλὰ καὶ «συν-
δημιουρόν» του (Mitschoerfēr). Εἶτεν ἦ ξ-
καμεν ὅστε νὰ εἴπῃ περὶ αὐτοῦ ὁ Λίστ, ἐν
γερμανικωτάτῃ σχολαστικολογίᾳ. «Ἡ προσδε-
κτικότης αὐτοῦ εἶνε ἵση μὲ τὴν παραγωγικό-
τητά μου». Ἀλλοῦ πάλιν ἔγραφεν. «Ἡξεύρει
πᾶν δ, τι συνέθεσα· μὲ κατανοεῖ καθὼς ἐγὼ
κατανοῶ τὸν ἑαυτόν μου». Ἀλλά, ἀν καὶ ὀλι-
γάτερον βάρβαρος κατὰ τὴν διατύπωσιν, ἡ
δευτέρα αὗτη δόγτρα δὲν εἶνε ἴσως ἀληθεστέρα
κατὰ βάθος. «Ἐνας τὸν δόπιον ἔχομεν λόγους
νὰ ὑποπτευώμεθα ὀλιγάτερον ἀπὸ τὸν Βάγ-
νερ, ἐνας βιογράφος του, ἀναφέρει δτι δ μου-
σικοδιδάσκαλος τοῦ νεαροῦ πρίγκηπος δταν ἐ-
πήγαινε διὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὸ τελευταῖον του
μάθημα, ἀνέκραξε· «Ίδού ἡ καλλιτέρα στιγμὴ
τῆς ζωῆς μου!»

Μία ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Βάγνερ, γραφεῖσα μετὰ τὴν πρώτην παράστασιν τοῦ «Τριστάν καὶ τῆς Ἰσόλτης» δὲν περιέχει ἡ κοινότατα πραγματα: ὅποι τὴν ἔποψιν τῆς μουσικῆς, ἐννοεῖται ἄλλως τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ εἶνε ἐκκεντρικὸν καὶ μάλιστα ἄφορον.

‘Οπως δή ποτε φαίνεται πράγματι δτι δ Λουδοβίκος Β’ δὲν ἔγνώρισεν ἄλλην μουσικὴν ἀπὸ τὴν μουσικὴν τοῦ Βάγνερ. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἀκόμη, δὲν τὴν ἔγνώρισεν ἢ ἀτελῶς, ὡσάν να εἰπούμεν ήμιτελῶς. Δὲν ὑπέστη ἀπὸ αὐτὴν ἢ τὴν ἐπίδρασιν τῆς δυνάμεως ἢ ὅποια ἐπιφέρει παράνοιαν καὶ ὅχι τοῦ νοῦ γαλήνην, τὴν ἐπήρειαν τὴν πονηρὰν καὶ ὅχι τὴν ἀγαθὴν ἐπιρροήν. Ἡ μουσικὴ αὐτὴ δὲν ἔθιξε παρ’ αὐτῷ ἢ μίαν αἰσθητικότητα ἢ ὅποια ἦτο ἥδη νισηρὰ καὶ τὴν δποίαν ἔξηψεν ἀκόμη περισσότερον. Δὲν ὑπῆρχεν αὐτὴ ἢ αἰτία, ἀλλὰ ἢ τροφὴ τῆς παραφροσύνης του. Τὴν ἡγάπησεν ἐμμανῶς, παραφρόως, θέλω να εἰπῶ δις παραφρων, διότι τὴν ἡγάπησε χωρὶς να τὴν κατανοήσῃ, ἐνῷ πᾶσα μουσικὴ εἶνε πνεῦμα.

Ναί, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν μουσικὴν τοῦ Βάγνεο τὸ πνεῦμα ἔχει τὴν μερίδα του, τὴν πολὺ μεγάλην μερίδα του· εἶνε αὐτὴ τὸ leit-motiv, ἢ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ίδεας καὶ αἱ μετα-

μορφώσεις της είνε δ συνδυασμός τῶν θεμάτων καὶ ἡ ἀλληλουχία τῶν συγχορδιῶν· εἶνε ἡ τάξις, ἡ λογικὴ καὶ ὁ κανών· εἶνε πᾶν δ, τι δ Βάγνερ ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τὸν γηραιὸν Bach, τὸν μουσικὸν τοῦ ἀκράτου ὁρθοῦ λόγου πᾶν δ, τι ἐν τῷ μέσῳ τῆς βιαγνερίου καταιγίδος πρέπει γ' ἀρπάζωμεν. καὶ νὰ κρατῶμεν στερεά, διὰ νὰ μὴ καταποντισθῶμεν.

Μουσικός ἀτελής, δὲ βασιλεὺς τῆς Βαναρίας
ὑπῆρξε καλλιτέχνης ὑποδεέστερος: «καμποτῖ-
νος» ὑπό τινας ἐπόψεις καὶ, ὑπὸ ἄλλας, πέραν
τοῦ δέοντος «ἀστός». Ἰσα μὲν αὐτὴν ταύτην τὴν
Τέχνην ἀγαπᾷ καὶ τὴν παραποίησίν της, τὴν
νοθείαν της. Ἡ γάπτησεν οὕτω τοὺς χαρτίνους
βράχους καὶ τὸν δῆθεν ὁρείχαλκὸν, τὸ ψευδὲς
καὶ τὸ τεχνητόν, τὰ περισυμμαχεύματα τῶν
παλαιοπωλείων, τὰ «γυαλικὰ καὶ τοὺς μαστρα-
πάδες». Ἐν ἐλλείψει πολυτίμων πινάκων ἡ ἀ-
γαλμάτων, ἐσχημάτιζε μὲ πλαγγόνας βαγνεί-
ους καὶ μὲ χρωμολιθογραφίας ἐν μουσείον
Grévin ἡ πινακοθήκας ὡς τὰ εἰκονίδια τοῦ
Épinal.

Ἐπίκλητον
Ἐξ Ἰσού ἐρωτευμένος μὲ διαιφόρους ἐπο-
χάς καὶ μὲ ἑτερογενεῖς ὁνθμούς, ἐσύναζε γύρῳ
του τὰς εἰκόνας τοῦ Βάγνεος καὶ τῆς Μαρίας
Ἀντουανέττας, τῆς Δεοποιιόδος Λαβαλλίερ καὶ
τῆς Βρουνχύλδης. Τὸ δέσμον του, ὃς καὶ τὸ
ἀνάκτορον αὐτοῦ, ἦτο ἔκλεκτικόν καὶ δῆλον
γώτερον ἀπὸ τὰς τύχας τοῦ Σήγφροη ἦ τοῦ
Πάρσιφαλ, αἵ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ Δουμᾶ
ἢ τῶν συνταγματαρχῶν τοῦ Σκρίβ εἶχον τὸ
χάρισμα νὰ τὸν θέλγουν.

Ο Λουδοβίκος Β' ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον
θῦμα τοῦ γερμανικοῦ ρωμανισμοῦ. «Ολος ὁ
κόσμος γνωρίζει, ἔλεγε κάποτε ὁ Ἐρωτικος Χά-
ΐης, ὅτι ἡ σελήνη κατεσκευάζεται εἰς τὸ Ἀμ-
βιοῦργον.» Εκτοτε, κατεσκευάσθη αὐτῇ ἐν Βαυ-
αρίᾳ, διὰ νὰ φωτίσῃ τὰ φαντασμαγορικὰ ἐκεῖνα
ἀνάκτορα Hohenschwangan, Xohenschwan-
stein, τὰ δόποια εἶνε φερώνυμα πτηνῶν, ἐνὸς
μόνου πτηνοῦ· τοῦ βαγγείου κύκνου.

· Ό απυκής ἥγεμων ! · Ἡθέλησε νὰ διαθέσῃ
· ύπερ τῆς τέχνης θέσιν ὑπερβάλλουσαν, ἀδύνα-
· τον, ἐν τῇ ζωῇ καὶ μάλιστα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ
· πολιτικῇ. «Η κατάστασις αὕτη δὲν ήμπορεῖ νὰ
· διαρκέσῃ, ἔχραφε πρὸς τὸν Βάγνερ. Πρέπει ν'
· ἀκολουθήσωμεν ἄλλην ὅδον ἐὰν θέλωμεν πράγ-

ματι τὴν σωτηρίαν». Καὶ ἡ σωτηρία, διὰ τὸν Ἀνακτα αὐτὸν! ἦτο ἡ ἀπόσπασις τοῦ Ὁδείου ἀπὸ τὸ 'Υπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἡ διὰ τῶν ἔξοδων αὐτοῦ ἐπιβάρυνσις τῆς βασιλικῆς του ἐπιχορηγήσεως.

Οὗτος, ὡς θὰ ἔλεγε περύπον κανεὶς φιλόσοφος τῆς πατρίδος του, ἐθυσίασεν εἰς «τὸν κόσμον ὡς παράστασιν τὸν κόσμον ὡς βούλησιν» ἢ ὡς εἶναι.

Οταν προσεκάλει ἀπὸ τὸ Μόναχον εἰς τὸ Σταρνβέργη ἔνα ἀδιδόν διὰ νὰ τραγουδήσῃ μὲ θώρακα ἐπάργυρον, ἐπάνω εἰς μίαν ἀληθινὴν λίμνην, ὑπὸ τὸ πραγματικὸν φέγγος τῆς σελήνης, τὸ ἀφήγημα τοῦ Λοεγκριν, δ' Λουδοβίκος Β' ἡμιποροῦσε νὰ νομῇ τὸν ἑαυτόν του καλλιτέχνην. Λέν τι παρὰ ἔνα παιδὶ ὅταν ἔλεγεν εἰς τὸν ὑπηρέτην τοῦ Βάγνερ νὰ τὸν ἀναγγείλῃ εἰς τὸν κύριον του, — αὐτὸν καὶ ἔνα φίλον του, ὑπὸ τὰ ὄνδρατα τοῦ ἵπποτου Walther de Stolzing καὶ τοῦ ἀκολούθου του.

¹Αλλὰ ὅταν ὑπεκρίνετο ὁ ἔδιος τὸν Σηγμοῦν-
δον ἢ τὸν Ταγχόνερ ἐντὸς καλύβης ὅμοίας μὲ
τὴν τοῦ Hunding ἢ πρὸ ἐνὸς Ὁρούς τῆς
Αφροδίτης (Venusberg) καμωμένου ἀπὸ χαρ-
τόνι, ἦτο ἄπλοῦς «καμποτίνος». ²Ητο τοιοῦτος
διότι ἀνεμύγνυε τότε ἡ συνέχει τὸ αἰσθητικὸν
πλᾶσμα μὲ τὴν πραγματικότητα καὶ διότι αὐτὴ
ἡ οὐσία τοῦ «καμποτίνου» εἶνε αὐτὴ ἡ ἀνά-
μειξις ἢ σύγγυγσις.

Τέλος ὁ φιλέρημος αὐτὸς ἐρασιτέχνης ἐστρέψει τὴν μεγάλην ἀρχὴν καὶ οἰνοὶ τὸν ιερὸν χαρακτῆρα τῆς τέχνης, ἥ διοπία εἶνε ὅλη συμπάθεια καὶ ἔλεος. Ἡ βαγνέριος τέχνη, κοινωνικὴ ἥ κοινωνιολογικὴ πολυτρόπως, ἥ τέχνη αὐτὴ ἥ διοπία ὑπὸ τόσας αὐτῆς ἐπόψεις εἶνε ἀλληλεγγύη καὶ πολλῶν ἀθροίσμα, τῷ ἔδιδεν ἐν τούτοις ἄλλα διδάγματα. Τῷ παρεῖχεν εὐγενέστερα παραδείγματα, τοὺς λυτρωτὰς ἐκείνους ἥρωας καὶ τὰς ἐλευθερωτίας ἐκείνας ἥρωΐδας. Δὲν τοὺς ἐμψήθη. Ἡ μέλησε νὰ καταστήσῃ ἐγωϊστικὴν ὡς τὸν ἔαυτόν του τὴν μεγαλοφυΐαν, εἰς τὴν διοπίαν ἐθυσίαζε μόνος, ἐντὸς τοῦ κενοῦ καὶ σκοτεινοῦ θεάτρου τὸ διοπίον

δὲν ἐπλήρου ἡ διὰ τῆς πλάνης του καὶ τῆς ὑπερηφανείας του.

Τὴν μεγαλοφυῖαν ὡς τόσῳ αὐτήν, τὴν ἐνόησε, κατ’ ἕδιον τρόπον, καὶ τὴν ἔσωσε. Τοῦ ἀνωτάτου ἐκείνου ἴδαινισμοῦ τὸν δόποιον ἡ παραφροσύνη του ἔξωγκωσεν ἀκόμη περισσότερον, ἔσχε τοὐλάχιστον κάποιαν ἀδριστον, ἀλλὰ βαθεῖαν καὶ πρόωρον διαίσθησιν. Εἰς τὴν ἀτυχῆ του σκοτεινὴν καὶ θολωμένην ψυχήν, ὀλίγον φῶς καὶ ὥστὲ μία προφητικὴ ἀκτὶς ἔξελαμψε,—φῶς ἀπὸ τὸ δόποιον οἱ σωφρονέστεροι καὶ οἱ ὑγιείστεροι δὲν ἐφωτίσθησαν ἢ ἔπειτα ἀπὸ αὐτῶν.

«Ο Λουδοβίκος Β' ἔσωσε τὸν Βάγνερ ἀκρι-
βῶς τὴν ὅραν κατὰ τὴν δποίαν ὁ Βάγνερ ἔ-
μελλε νὰ ὑποκύψῃ. Υπῆρξεν ὁ πανίσχυρος καὶ
καὶ οἰονεὶ θεῖος φύλος τὸν δποίον ὁ καλλιτέ-
χνης εἶχε τόσον καιρὸν ἀναμείνει καὶ τὸν δ-
ποίον δὲν ἤμποροῦσε νὰ περιμείνῃ περισσό-
τερον. «Μοῦ ἔχοιειάζετο ὁ ἡγεμών αὐτός. Χω-
ρὶς αὐτόν, θὰ ἔλεγα τότε, τετέλεσται». Ο Βά-
γνερ θὰ ἡρκεῖτο εἰς ἔνα μεγιστᾶνα εὔρεν ἔνα
βασιλέα, ἦ μᾶλλον ὁ βασιλεὺς εὗρεν αὐτόν,
διότι ἡ πρώτη βασιλικὴ πρᾶξις τοῦ Λουδοβί-
κου Β' ὑπῆρξεν ἡ ἀναζήτησις τοῦ Βάγνερ.

‘Ο Βάγηρ δὲν ὑπῆρξεν ἀγγνώμων. Ἐσωσε καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ ἀτυχοῦς ἥγειμόνος ὅτι ἥδυ- νατο νὰ σωθῇ. Καθὼς λέγει πολὺ σωστὰ ἔνα βιβλίον τὸ δποῖον τευλευταίως ἐδιαβύσαμεν,

τὸ δι τὴν ἡγάπησε καὶ συνέδραμε τὸν μέγαν
μουσικὸν θὰ εἶνε μίαν ἡμέραν δ ἀριστος τῶν
τίτλων τοῦ βασιλέως τῆς Βαναρίας δ ὅποιος ἐ-
καλεῖτο Λουδοβίκος δ Γεομανός. Ἀδιάφορον
ἦν τὸ ἐπλήρωσε μὲ παράνοιαν ταχυτέραν καὶ
πληρεστέραν. Ἡτο οἰονεὶ ἀφιερωμένος ἐκ τῶν
προτέρων εἰς τὴν παραφροσύνην προωρισμέ-
νος δι' αὐτήν δ βαγνερισμὸς ὑπῆρξε τοῦλάχι-
στον τῆς παραφροσύνης αὐτῆς ή ὑψηλοτέρα
μιοφρή. Χάρις εἰς αὐτὸν μόνον δὲν θεωρεῖται
ὡς ἀπλοὺς δυστυχῆς φρενοπαθῆς. Χάρις εἰς
αὐτὸν οἱ ποιηταὶ ψάλλουν καὶ ἔχουν πολὺ^{τι}
τῷ βασιλεῖ τῆς Βαναρίας τὸν ἥγεμόνα τοῦ Ι-
δεώδους καὶ τοῦ Καλοῦ».

[Μετάφρ. Χ.Θ. Δαροαλέξη] CAMILLE BELLAIGUE

* Louis II de Bavière épò Jacques Bainville.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ — ΥΠΟ Θ. ANNINOS

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Τὸ θηλυκὸν ζῆτημα.

Η κυρία Παρρέν με τὸ εὐγλωττὸν ἀπολογητικὸν τῆς δρᾶμα, ἔφερεν ἐπισήμως τῷδε τὰς γυναικας ἐπὶ τοῦ τάπτητος. Τὶ θιλβερὸν ἀλλήθεια πρᾶγμα διὰ τὴν πεζότητα τῶν χρόνων μας νόοις ἀπλόνωνται αἱ γυναικες ἐπὶ τοῦ τάπτητος καὶ νόοις σχολιάζονται καὶ νάνατέμνονται μὲ δόλας τὰς ψυχρότητας καὶ τὰς ἀνευλαβείας τοῦ ὄρθου λόγου! Ὁπωδήποτε τὸ πρᾶγμα ἔγινε, ή ποίησις κατετροπώθη ἄλλην μίαν φοράν, δὲ ἐπιποτισμὸς ἔλαβεν ἀκόμα ἔνα καίριον τραῦμα καὶ δοσον καὶ ἀν εἰνε κανένας διατεθεμένος ὑπότοστρεψύ τὰ βλέμματα ἀπὸ τὸ πεζόν θέαμα, δὲν εἰμιτορεῖ νόο τὸ κάμη. Η κυρία Παρρέν ἦλθε νόο σπάση τὰ δεσμά μιᾶς δουλείας, ή δοπιά μπτηζεν ἔνως τῷδε διὰ τοῦ πεζού τίτλος καὶ ή μεγαλυτέρα δύναμις τῆς γυναικὸς καὶ νόο ἐπικαλεσθῆ ὑπὲρ αὐτῶν τὴν χυδαίαν καὶ διληθεράν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνδρός. Καὶ τί χαρακτηριστικὸν πάλιν! Αἱ γυναικες μεθυσμέναι ἀπὸ τὴν ρητορικήν της — μεθοῦν τόσον εὔκολα τὰ τρυφερά αὐτὰ πλάσματα — τὴν χειροκοπού, καὶ οἱ ἀνδρες μεθυσμένοι ἀπὸ τὰ τελευταῖα ἀποτιμάρια τοῦ ἵπποτικοῦ κρασιοῦ, τὴν ἀποδοκιμάζουν. Καὶ οἱ ὅροι ἀντιστρέφονται ἀκόμη μίαν φοράν.

Οπωδήποτε σήμερον ἔχομεν καὶ γυναικεῖον ζῆτημα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Η κυρία Παρρέν, ή δοπιά εἰνε ἔνας ἔξοχος "Ἐλλην", εἰς δρᾶμαν, κήρυγμα, ἐνέργειαν, δημιουργίαν, κοινωνικότητα καὶ πᾶσαν ἀγαθοπορείαν, μὲ τὸν ἀρσενικόν της νοῦν, ἦλθε νόο καταλύση τὴν ποίησιν τῶν παλαιῶν καιρῶν. "Αν αἱ γυναικες δὲν τὴν κατεξέσχουν ἔνως τῷδε, ή Ποίησις ὅμοις ἔχει καθῆκον νόο διαμαρτυρού. Μόνον διότι ἐφαντάσθη ἔνα ζήτημα ἐκεὶ ὅπου τὰ ζητήματα ἀποτελοῦν ιεροσύλιαν καὶ ἀνευλάβεισαν. Διότι ἄλλο τόσον εἰμιτορεῖ νόο ὑπάρξῃ γυναικεῖον ζῆτημα, δοσον καὶ ζῆτημα ἀνθινον. Καὶ δύμως ή κυρία Παρρέν ἔννοει νόο φέρει τὸν πανδέκτας της μέσα εἰς ἔνα κήπον καὶ νόο συνήτηση τὸν ἀνθινούς νόμον. Καὶ τὰ πτωχά καὶ ἀνίδεα λουλούδια τὴν καιρούτον καὶ τὴν λιβανίζουν, χωρίς νόο μαντεύοντι τὸ περιμένει. Μέσα εἰς τὸν σκονισμένους δρόμους, δους μόλις ἀντέχουν τὰ χυδαία φυτά, ἔρχεται νόο κάμη φράκτες ἀπὸ τριαντάφυλλα. Ἐπάνω εἰς τὰ πεζοδόμια, δους σκοντάφτει τὸ βάναυσον βῆμα τοῦ βιαστικοῦ διαβάτου, ἔρχεται νόο φυτεύση κρήνα. Καὶ ἴσως — ίσως ὀνειρεύεται νόο κατασκευάσῃ ἀκόμη καὶ σάρωθρα ἀπὸ χρυσάνθεμα. Διατί δχι; "Ετσι τὰ λουλούδια θά ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὸν δουλείαν τοῦ κήπου, θά παλαλγοῦν ἀπὸ τὸ δεσμό τοῦ θερμοκριτοῦ, θά χρησιμεύσουν εἰς τὴν ζωήν, θά εἰμιτοροῦν νάντιμεταπίσουν μὲ θάρρος, ώς ἴσοι πρός ἴσους, τὶς μολόχες καὶ τὰ γαϊδουρογάκαθα. Ο λινόστορος δὲν θά εἰμιτοροῦ πλέον νόο κυττάζῃ περιφρονητικῶς τοὺς μενεξέδες καὶ νόο τοὺς λέγγι: "Τί χρησιμεύεις ἐνόν, περιττὸν πρᾶγμα; Ἐγώ τουλάχιστον γίνομαι κατάπλασμα". Διότι οἱ μενεξέδες θά τοῦ ἀπαντοῦν: "Σιωπή, κύριε λινόστορε. Εμεῖς εἴμεθα οἱ νέοι μενεξέδες. Γινόμεθα καὶ ἐμεῖς κατάπλασμα καὶ καλύτερον ἀπὸ σένα". Ο κόσμος προχωρεῖ μὲ ἀλμάτα. Οι νέοι θεοὶ ἐκθρονίζουν τὸν παλαιούς. Μίαν φοράν καὶ ἔνα καιρόν τὰ λουλούδια εἰμιτοροῦν νόο μισθίζουν μόνον, νάπλωνται τὰ χωμάτα τους εἰς τὸν ἥλιον, νόο ὑπερηφανεύονται διὰ τὴν θείαν των ὀκηνηρίων καὶ νόο ἔχουν ώς οὐράνιον τίτλον

τὴν ἀχρησίαν των εἰς τὰς χυδαίας ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Οἱ ἄνδρωποι τὰ ἐμύριζαν, τὰ ἐφιλούσαν, τὰ ἐθαύμαζαν καὶ τὰ ἔκοβαν εἰς τὴν ὥραν τους, οἱ πεταλοῦδες τὰ ἔφαναν μὲ τὰ χνουδωτά των φτερά, τὰ μικρά ἔντομα ἔρδοφοροῦσαν τὸ μέλι τους, οἱ ἀκτίνες ἔπαιζαν μὲ τὰ χωμάτα τους. Σήμερον δὲν ἀρκεῖ αὐτό. Αεργία δνειδός. Τὸ λουλούδι πρέπει νόο δημιουργῆση μόνον του τὴν ζωήν του καὶ νόο συνεισφέρῃ εἰς τὴν ζωήν τῶν ἄλλων. Νά ποιησθῇ μόνον του, νόο κλαδευθῆ μόνον του καὶ, δταν ἔλθῃ ή ὥρα, νόο γίνη κατάπλασμα, ἀφρέψημα, φράκτης δημοσίας ὅδου η σκουότα διὰ τὸ δρόμον. Ή ἐφαγαίς ἐλευθερώνει τὸ ἄτομον καὶ τὸ ἄνθος. Τίποτε δὲν πρέπει νόο πον καὶ δὲν χρησιμεύει. Κάτω τὰ παλαιὰ λουλούδια. Ζήτωσαν τὰ νέα λουλούδια. Καὶ καθὼς εἰνε δειλὰ καὶ ἀνίδεα τὰ πτωχά, ώραια πλάσματα, δὲν εὑρέθη ἔνα νόο διαμαρτυρούθη διὰ τὴν θείαν ἀφρίαν, διὰ τὴν οὐράνιον ὀκηνηρίων, διὰ τὴν ὑπέροχον ἀληθείαν τῶν ὀκηνηρών πραγμάτων. Καὶ η κυρία Παρρέν τὰ ἔξοριζώνει ἀστλάχνως.

"Άλλα δὲν τὴν φοβοῦμαι. Υπάρχει ἔνας φρουρός ἐναντίον ὀλης αὐτῆς τῆς ἐπιβουλῆς. Είνε τὸ ἄρρεν. Χθές ἔβλεπα τὸν πετεινόν μου εἰς τὸν κήπον μου. Ωμοίαζεν ώς βασιλεὺς καὶ ώς κύριος. Τριγύρω του οἱ κοτούλες ταπεινές καὶ υποτακτικές θά ἔλεγες πώς εἶνε σκλάβες του. Ετριγύριζεν δὲν φαντάσθη τὸ χώμα καὶ ἔφαγε εἰς τὴν γῆν. "Επειτα ἔβαλε μίαν κραυγὴν χαρακτηριστικήν. Κάτι καλὸν εὐρῆκε. Οἱ κοτούλες ἔτρεξαν τριγύρω του, ἀποτάξαν λαίμαργα τὸ εῦρημα καὶ τοῦ ἔγυρισαν τὴν ὥραν περιφρονητικῶς. Τίποτε δὲν ἔφαγεν αὐτός. Καὶ ητο εὐχαριστημένος καὶ ἔτιναξε τὰ φτερά του καὶ ἐπροχώρησεν ἀποτικός καὶ ὑπερηφανός, ἐτοιμάζων νέους ἀποτιμούν διὰ τὰς ώραιάς τουν. Καμμία ἀπὸ τὶς κοτούλες δὲν ἔλεγες γυναικεῖον ζῆτημα. Κ' ἔπειτα ἔνας πετεινός εἰσήλασεν εἰς τὴν αὐλήν. Μία αίματηρδ μάχη ἐπτολούθησε. Ο ἔνοις ἔτραπτη εἰς φυγήν. Ο πετεινός μου ἔγυρισεν αίματωμένος, σπαραγμένος ἀπὸ τὴν μάχην καὶ δὲν ἔζητησεν ἀπὸ τὰς ώραιάς τουν. Καμμία πάσι τις στιγμὴν ἔρωτος. Καὶ οἱ μικρὲς κοτούλες δὲν ἔσκεψθησαν καθόλου δτι πρέπει ἔτι τέλους τάτελευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ τυράννου αὐτοῦ. Κ' ἔγω ἀπομέσα μου ἔρωτον, συλλογιζόμενος τὴν κυρίαν Παρρέν. Ποιος εἶνε τάχα ἔδω δὲν ἔτρανται καὶ ποιος δὲν δύολος; Καὶ μία παρδαλή κοτούλα. πον ἔτιναξε τὰ φτερά της τὴν στιγμὴν ἔκεινην, διότι ὑπῆρξε καλή μὲ τὸν πτερωτὸν σύζυγον, ἐκακάρισε καὶ μού εἶπε: "Δὲν βλέπεις λοιπὸν ποιος βασιλεύει; . . ."

"Ας ησυχάσουν τὰ ώραια πλάσματα, ποὺ δὲν ἔξενορουν τὶ ζητοῦν. Κανένας κάινδυνος δὲν εἶνε νόο μετανοήσουν. Τὸ ἄρρεν εἶν' ἔκει ποὺ τὰ φρουρεῖ. Μέσα εἰς τὸ ἔρωτικὸν του παραλήρημα, δ κουτσαβάκης, ἀνίδεος ἐντελῶς τοῦ γυναικείου ζητήματος, διαλαλεῖ τὸν χυδαίον ἀποτιμούν του, ώς νόο φορητός καὶ μανδύαν:

Πάρε με, Άρδοιάνα μου, νόο σὲ βοηθῶ στὴν πλύση. Καὶ νόο οει κυνβαλδινερό ἀπ' τὸ Βαθρακονήσι.

"Απὸ τὴν ἄλλην γωνίαν δέρωτενένος συνάδελφος του διαμαρτύρεται ἐντόνως, ώπο συνφρίδιαν κινάρας, κατὰ τῶν θεωριῶν τῆς καὶ Παρρέν.

Δὲν θέλω νόο δουλεύης, στὴ φάμπτωκα νόο πᾶς. Για μία καὶ ἐκοινοπέτε τὰ μάτα σου νόο φᾶς.

Κ' ἔξακολουθεῖ,

*Δὲν θέλω νὰ δουλεύῃς, νὰ σεκλετίζεσαι
Παρὰ νὰ τρῶς, νὰ πίνῃς καὶ νὰ στολίζεσαι.*

Καὶ ὁ δυστυχῆς ὁ Παράσχος, ὁ ὅποιος δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κουβαλῇ νερὸν ἀπὸ τὸ Βαθύρακονησί, ἔφαλε θυσίας ὑπεροχαρώπους καὶ ἀνέξδους·

*Τὸν Γαλαξίαν τάπητα μὴ θέλεις τῶν ποδῶν σεν ;
Εἶπέ ! Τὰ πάντα δύναται ὁ ἴδικός μου ἔως.*

Ωρισμένως αἱ γυναῖκες δὲν ἔχουν νὰ φοβηθοῦν τί-
ποτε ἀπὸ τὸ γυναικεῖον ζῆτημα. Κανεὶς δὲν θὰ καταφ-
γῆσῃ τὰ θερμοκόπτα τῶν παλαιῶν καλῶν ἡμερῶν.
Καὶ τὰ ἔξοδα τῆς θερμάνσεως θὰ τὰ καταβάλλῃ πάν-
τοτε ἡ λατρεία τοῦ ἄρρενος.

II. N β .

Υ. Γ. Δὲν θέλω ἐν τούτοις νάφισω ἀπαρηγόρητον τὴν κ. Παρρέν. "(ταν οἱ ἄνδρες λέγομεν γυναικας, δὲν ἔννοοῦμεν ὅλα τὰ πλάσματα, ποὺ στεροῦνται τριχώσεως εἰς τὸ πρόσωπον καὶ φοροῦν φουστάνια ἀπὸ μεταξωτὸν ἢ ἀπὸ τσιτί. Καὶ ἐδῶ γίνεται μία σπουδαία παρεξήγησις. Τά πλάσματα αὐτά ἔννοεις ὅτι δὲν ἔχουμεν καμιάν δυσκολίαν οὔτε ἐγώ οὔτε ἡ ποιησίς νάτῳ παραδώσωμεν εἰς τὴν κ. Παρρέν καὶ τὰς θεωρίας της.

II. Nβ.

EATPON

Θέα τρον Συντάγματος: 'Η «Νέα Γυναικα» δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς ώπλο Καλλιφρόνης Παρρέν

Ο Ι ἀναγνῶσται τῶν «Παναθηναίων» θά ἐνθυμοῦνται ἵως ὅτι ὥμιλήσαμεν κάποτε εὐμενῶς περὶ τῆς «Χειραφετημένης» τῆς κυρίας Κ. Παροδέν. Εἶνε μυθιστόρημα μὲν θέσιν. Καὶ μολονότι ἡ ἡρωῖς του εἶνε πλασμένη χάριν τῆς θέσεως, μᾶλλον ἰδανικῶς καὶ ὀρκετά αὐθαριζέτως, τὰ ἄλλα πρόσωπα γύρῳ της εἶνε ἀνθρώποι ἀλλιθινοί, ζωντανοί, καὶ ξωγραφικῶνται μὲν ἀρκετὴν δεξιότητα, ὥστε μέγα μέρος τοῦ ἔργου νὰ μὴ στερήται οὐτε τοπικού οὐτε φιλολογικοῦ χρώματος.³ Εν γένει τὸ μυθιστόρημα εἶνε ἐνδιαφέρον, ἀνεγνώσθη πολὺ ἀπὸ τὸν γυναικεῖον προπάντων κόσμου, ἐν Ἑλλάδι, ἐτυχε δὲ καὶ τῆς σπανίας τιμῆς νὰ μεταφρασθῇ γαλλικά καὶ νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν «Ε-πικαιρία» τῶν «Νεοτερίτσων».

Φιμερούσα των Συγκίτησεων». Άπο τὸ μάνιστόρημα τῆς ἡ κυρία Παρδέων ἐσκεψθῆντα νὰ βγάλῃ ἔνα δρᾶμα, νὰ δώσῃ δηλ., εἰς τὴν χειραφετημένην τῆς, τὴν Νέαν Γυναικα, ὃς βῆμα τὴν σκηνὴν, διὰ νὰ κηρύξῃ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὸ εὐαγγέλιον τῆς μετεῖν τῶν φύλων ἰσθητὸς καὶ εἰρήνης. Ἡ ὑπόθεσις μένει σχεδὸν ἡ ίδια. Ἡ Μαρία Μύρτουν δένει νεορά Αθηναία ζωγράφος. Εἰς τὴν Πόλιν, ὅπου ἐργάζεται ἐπικεφαλῆς εἰς τὰ χυρέμα, γνωρίζεται μὲν ἔναν νέον τῆς φευτοαιστοκρατίας τοῦ Σταυροδρομίου, τὸν εὔμορφον Κώσταν Μεμιδώφ. Τὸν ἀγαπᾷ, ἀγαπᾶται, καὶ τὸν στεφανώντας κορφά, διότι ἡ οἰκογένεια τοῦ νέου —φυσικά,— ἔχει ἄλλας βλέψεις καὶ ἄλλας ίδεας. Ἀλλὰ ποὺν ἐπέλθει συμφιλίωσις καὶ ποὺν νὰ κοινοποιηθῇ κανὸν δικαιούχος γάμος, ἡ Μαρία Μύρτου συλλαμβάνει τὸν ἄνδρα τῆς εἰς τὰς ἀγκάλας μιᾶς παλαιᾶς ἀντιζήλου, τὴν δόπιαν ὁ Κώστας Μεμιδώφ δὲν ἐπαυσε νάγκαπη, ἐνῷ τὴν Μαρίαν πρὸ πολλοῦ τὴν είχε βασινθῆ. Καὶ η Μαρία τὸν ἀφίνει ἀμέσως καὶ φεύγει. Ἄλλη ιστος ἡ τὸ πολὺ θά ἔμενεν, ἡ τὸ πολὺ θά ἔγκατελείπει τὸν ἀστατον διὰ νὰ ὑπανδρευθῇ ἄλλον. Ἄλλ’ ἡ Μαρία εἶνε ἡ χειραφετημένη Φεύγει πολὺ μακριά, εἰς τὴν Ἀμερικήν, ὅπου μεταφέρει τὸ ἔγγαστηκόν της. Εκεῖ συναντῶνται εἰς τὴν τέχνην της καὶ εἰς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ ιιοῦ της. Μετὰ δεκακότητα ἔτη οἱ χωρισμένοι συναντῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας. Ο Κώστας Μεμιδώφ,

μετανοημένος, ζητεῖ νὰ ἑνωθῇ πάλιν μὲ τὴν Μαρίαν
Μύρτου, χάριν τοῦ υἱοῦ τῶν, ὁ δποῖος εἶνε τώρα ἔνας
δυνατός καὶ ὡραῖος ἐφῆβος, ἀδλητής καὶ Ὀλυμπιο-
νίκης. Ἀλλὰ χάριν τοῦ υἱοῦ των ἐπίστος, ὁ δποῖος δὲν
πρέπει ποτὲ νὰ μᾶλλον δτι ἔχει ἔνα νάξιον πατέρα, ή
Μαρία Μύρτου ἀπορρίπτει τὴν πρότασιν. Καὶ ἀποχω-
ρίζονται διὰ παντός.

“Η Μαρία Μόρτου είνε ή Νέα Γυναικα ‘Η κυρία Μεμιδώφ, ή μητέρα τοῦ Κώστα, είνε ή Παιλαμά Γυναικα. Μιὰ κούκλα αὐτή, σκλάβια τοῦ ἀνδρός της, ταπεινὴ καὶ σχολαστική, διαφόδιος ψευδομένη καὶ ἀνατρέφουσσα τὰ παιδιά της μέσα εἰς τὸ φεύδος. ‘Ανθρωπος ή ἄλλη, ἐλευθέρα, ὑπερήφανος, χωρὶς προλήψεις καὶ χωρὶς δόλον. ‘Η συγγραφεὺς μᾶς δείχνει τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν δύο. ἀπὸ τὰ παιδιά, τὰ δύο παιδιά ἀνέθεψαν. ‘Η Παιλαμά Γυναικα ἔκαμε τὸν Κώσταν, τὸν γυναικοπετῶν εὑμορφον, τὸν ἀστατον, τὸν ἀσωτον, τὸν ψεύστην, τὸν ἀνήθυκον, τὸν ὀνίκανον νὰ ἔχῃση ως ἄνθρωπος, τὸν ἡτημένον. ‘Η Νέα Γυναικα ἀπεναντίας ἔκαμε τὸν ἄλλον, τὸν ἀνδροπετῶν ὁραῖον, τὸν δυνατόν, τὸν ἔντιμον, τὸν ἥθικόν, τὸν εὐθύνην, ὃ διποτὸς θὰ νικήσῃ εἰς τὴν ζωὴν διώτας ἐνίκησεν εἰς τὸ Στάδιον. ‘Ο Κώστας Μεμιδώφ εἰς τὸ τέλος καταρρᾶται τὴν μητέρα του: «Ἄς ὅψεται ἔκεινη ποὺ μ’ ἔκαμε ἔτσι!» Ο νέος Μεμιδώφ, ποτὲ αὐτὸς δὲν θὰ καταφαύθῃ τὴν μητέρα του! Καὶ ὅταν εἰς τὴν σκηνήν, εἰς μίαν ἀλληλινὰ συγκινητικὴν στιγμήν, βλέπων μὲν ἀντικειώπους τοὺς δύο αὐτοὺς τόσον διαφορετικοὺς ἀνθρώπους, —οἱ δύοιοι ἐν τούτοις εἶνε πατήρ καὶ μῆτρα, — ἀντικρύζομεν δῆλην τὴν διαφορὰν τῶν δύο συστημάτων, καὶ ἐννοοῦμεν ἀληθινὰ πόσον ὡραῖα καὶ μεγάλη θά είνει ἢ γενεά τοῦ μέλλοντος τὴν διποιάν μάνατσούων Νέας Γυναικεῖας ὡς Μαρία Μόρτου

Τὸ δρᾶμα τῆς κ. Παροέντες ἔκριθη διαφοροπότωπας. Οἱ ἄνδρες ἐφάνησαν πρός αὐτὸν μᾶλλον δυσμενεῖς καὶ εἴρωνες, ἀπεναπτίας δὲ συνεκινήθησαν κ' ἐνθουσιάσθησαν αἱ κυρίαι. Πολὺ φυσικὸν αὐτό. Τὸ κατ' ἐμέ, τὸ δρᾶμα μοῦ ἐφάντη ὥραιον ὅπως μοῦ εἴχε φαντὶ ἀλλοτε καὶ τὸ μυθιστόρημα. Δὲν γνωρίζω δόμως τὶ ἐντύπωσιν θὰ μοῦ ἔκαμνεν, ὡς σκηνικὸν ἔργον, ή «Νέα Γυναῖκα», ἢν δὲν εἴχα διαβάσει ποτὲ τὴν «Χειραφετημένην». Σχεδόν κάθε φοράν πον ἀπὸ ἔνα μυθιστόρημα βγαίνει ἔνα δρᾶμα, τὸ δρᾶμα εἶνε πολὺ κατώτερον. Καὶ αὐτὸν φοβοῦμαι δι τὴν πολὺ κατώτερον.

*Νέα Σκηνή: Τὰ Ἐγγόνια τοῦ Δὸν Ζούβαρ,
δοῦμα εἰς ποάξεις τέσσαρας υπὸ Αγγέλου Ταράντον.*

Τοῦ ἔργον τοῦτο ἀπέτυχε καθ' ὅλοκληρίαν. Σοβα-
ρεύεται μέσα εἰς ἔννα κόσμον παλαιανθρωπάκων τοῦ
σαλονιοῦ, κυριῶν καὶ κυρίων, ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ὁ-
ποίους δὲν ἀνέχεται κανεὶς εἰς τὸ θέατρον, παρὰ ὑπὸ^τ
τὸν ὅρον νὰ κάμουν καὶ νὰ λέγουν ἔξυπνα πρόγραμματα,
διὰ νὰ τὸν διασκεδάζουν. ‘Ἐξ ἀρχῆς λοιπόν, εἰς τὴν
βάσιν του, τὸ ἔργον εἶνε ἀσυμπατές καὶ ἀποκρυστι-
κόν. ‘Η ὑπόθεσις ἀψυχολόγητος, ἡ πλοκὴ ἀνυπεστάτη,
ἡ οἰκονομία παιδαριώδης καὶ ὁ διάλογος ἤρροτατος.
Καὶ ὁ ἐπιεικέστερος τῶν κριτῶν δὲν θὰ ημποροῦσε ὑπὸ^τ
καμμίαν ἔποιφιν νὰ ἐπανέσῃ ἀντὸν τὸ δρᾶμα, τὸ ὄ-
ποιον ἔκπνωσεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὴν περιέργειαν τῶν θεα-
τῶν, ἀλλ' ἀντὶ συγκινήσεος ἐπροξένησεν ἀνίαν.
Διὰ τόσον ἀτυχεῖς ἔργον δὲν θὰ ἔγραφομεν τίποτε, ἢν
δὲν μᾶς ἐνδιέφερεν ὁ συμπαθῆς συγνομαρεψούς του. Λυπού-
μενα πολὺ νὰ τὸν βλέπωμεν κατερχόμενον εἰς τοιαύτας
μετανεύσεις. Καὶ θὰ τὸν ἐσύμβουλευμεν εἰλικρινῶς νὰ
σταματήσῃ ὅσον εἶνε καιρὸς εἰς τὸν κινδυνώδη κατή-
φορον τῆς βεβιασμένης γονιμότητος, διὰ νὰ μὴ χάσῃ
τι, τούτεροδισεν ὡς τώρα μὲ τοὺς «Σπονγαλιεῖς τοῦ Αι-
γαίου», τὸ διπονό απομένει τὸ καλλίτερον του ἔργον,
μὲ δῆλο ὅσα ἐπώρωσε κατόπι. ‘Υπάρχει ἔνας τοπός :

νά γράψῃ διλιγώτερα, σπανιώτερα, προσεκτικώτερα, εἰλικρινέστερα, μόνον δυν αἰσθάνεται έπιτακτικήν πραγματικήν, ἀλληθινὴν τὴν ἀνάγκην νὰ γράψῃ, καὶ οἷς ἀπλῶς δυτὸν τὸν γαργαλίζῃ ἡ μικροφύλοδεξίαν νὰ θερίσῃ χειροκορτήματα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Ανδρέας Παπαδιαμαντόπουλος.

EΙΝΕ ἀδύνατον νὰ σᾶς εἴται μὲ πόσην εὐχαριστήσουν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀνάλαμβάνω τὴν σκιαγραφίαν τοῦ κ. Παπαδιαμαντόπουλον. Γενικούν Προξένουν τῆς Ἐλλάδος εἰς τὴν Κωνικὸν, καὶ περὶ τοῦ δοπίου λέγεται ὅτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Ἐλληνορρούμανικῶν σχέσεων θὰ σταλῇ ὡς πρόσβυς, εἰς τὸ Βουκουρέστιον. Καὶ τὸ κάμγυν ὃχι μόνον διότι ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ τοῦ πνεύματος του εἰνε πάντοτε ὁ ἄνθρωπος τῆς ἥμερας, ἀλλὰ πάντοτε πρὸ πολλοῦ εἰχα ὑποσχεθῆ εἰς τὸ ἔαυτόν μου νὰ προσθέσω κέγι� εἰς ὅστα ἐγράμμησαν περὶ αὐτοῦ, κατὰ τι δι' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ὅστις, ἐκτὸς τῶν ἔξοχων ὑπηρεσιῶν που προσέφερε καὶ προσφέρει εἰς τὴν πατρίδα του, εἶνε καὶ ἐκ τῶν λιγίστων διπλωματικῶν ὑπαλλήλων ποὺ ἡ κυανόφυλας θεότης τῆς σοφίας ἐνγυαλίσθη τὸν νοῦν του.

Όν. Παπαδιαμαντόπουλος είναι ένας intellectuel και άνηκει εξ διλοκλήρου εις τὴν ἀπέραντον πολιτείαν τῶν ίδεων. Όπαδός τῆς φιλοσοφίας τοῦ Auguste Comte καὶ φίλος τοῦ Littré μετά τὸν διπούν διετέλει εἰς τακτικὴν ἀλληλογραφίαν, ἔχαψεν ώραιοτάτας μονογραφίας ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ θετικισμοῦ. Ως θετικιστὴς είχεν δῆλας τὰς ίδιοτητας νὰ γίνη τοιοῦτος διότι, ὡς γνωρίζετε, δὲν δύναται νά είνει θετικιστὴς δποιος θέλει, καθόσον οὐ φιλοσοφικὴ αὐτὴ θεωρία λήγεται ἀπὸ τοὺς διποδούς της μερικὰ ίδιαιτέρα προσόντα. Διὰ νά γίνη κανεὶς θετικιστής, πρέπει νά είνει ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν δογματικὴν θεολογίαν καὶ τὴν μεταφυσικὴν. Ἐκτὸς τούτου τὸ πνεῦμα του νά είνει γενικόν, μεθοδικὸν καὶ ταξινόμον, η τούλαχιστον ἐπιδεικτικὸν σπουδῆς καὶ μελετήσον, δῶρα πολύτιμα τοῦ θετικισμοῦ. Επειτα δύναται νά τελειοποιηθῇ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ήθικῶν ίδιοτητῶν στηριζομένων ἐπὶ τῆς ἀγάπτης καὶ τῆς συνειδήσεως τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων. Μὲ δόλιγας λέξεις οἱ θετικισταὶ πρέπει νά ἔχουν θέλησιν σιδηρῶν, νῦν ὑπέρηφανον καὶ καρδιῶν θερμήν. Καὶ δῆπος λέγει ὁ Comte, τὸ ἀληθὲς θετικὸν πνεῦμα συνίσταται εἰς τὸ νά βλέπῃ ἀσφαλῶς διὰ νά προβλέπῃ καὶ εἰς τὸ νά σπουδᾶῃ τὰ πρόδοτα διὰ νά συμπεράνῃ τὰ μέλλοντα. Καὶ ὑπ’ αὐτὴν τὴν ἔποψιν δ. κ. Παπαδιαμαντόπουλος είνει τέλειος τύπος θετικιστοῦ.

‘Η πρώτη μου γνωριμία με τὸν κ. Παπαδιαμαντόπουλον ἦτο ὅλως διανοητική. ‘Ημουν πολὺ νέος ἀκόμη ὅπου εἰς ἔνα συγγενικόν του σπίτι μίαν ἡμέραν φυλλομετρούσα τὰς σειράς τοῦ «Μή Χάνεσαι» καὶ τοῦ «Ραμπαγιά». Τὰ βλέμματα μου συνήιτον εἰς τὰς ὁραίας σελίδας τῶν δύο αὐτῶν ἐφημεριδών εὑφέστατα λογογραφήματα ποὺ ἔφερον, πότε τὸ δύναμα Παπαδιαμαντόπουλος καὶ πότε τὸ ψευδώνυμον «Lucifer» ἢ «Λυγκεύς». ‘Ενα διήγημά του μάλιστα ἐπιγραφόμενον τὸ «Οινέρων» νομίζω, πραγματεύομένον περὶ μᾶς καθόδου τον εἰς τὸν ἄρδην, γεμάτην ἀπὸ φαντασίαν καὶ σαρκασμὸν διὰ τὰ πολιτικὰ ἥθη τῆς ἐποχῆς, κυριολεκτικῶς τὸ ἐρούνθηξα. Βραδύτερον, εἰς τὸ ἴδιον συγγενικόν του σπίτι, ἔπεσαν εἰς τὰ χέρια μου μερικὲς μελέτες του περὶ «Ἄγιων καὶ Λειψάνων» περὶ τῶν «Οιών τοῦ Ἀνθρώπινου Πνεύματος» καὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἰπταλόντου Ταΐν. Αἱ δύο τελευταῖαι ἐνθυμοῦμαι στηριζόμεναι ἐπὶ τῆς θετικῆς φιλοσοφίας

Α. ΠΑΠΑΙΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Μετὰ τὴν μελέτην καὶ τῶν ἀνωτέρω ἔργων τοῦ κ.
Παπαδιαμαντοπούλου, μέσα εἰς τὴν ψυχήν μου ἰσχυ-
ρὸς ἐγενήθη ὁ πόθος νά κάμω τὴν γνωριμίαν του.
Δυστυχῆς ἀποσύιάξεν ὡς Γενικὸς Πρόδεινος εἰς τὴν
Θεσσαλονίκην. Ἀλλ᾽ ὁ πόθος μου ἤτο τοιωτῆς ἐντά-
σσεως ὥστε μετὰ παρέλευσιν μερικῶν ἐτῶν, κατὰ τὴν
διάρκειαν τῶν ἐλληνοτουρκικῶν ἐχθροπραξιῶν, νά τὸν
γνωρίσας ἔδω. Ἡ ὄμιλία του μὲ συντηρητεῖ.
Ἐνθυμοῦ-
μαι διτὶ ἐδ' ὅσον μοῦ μᾶλις, ὑσθανόμην τὴν ὀπίστην
ψυχικήν καὶ νοητικήν εὐνύχοιστην τὴν ὀπίστην εἰχα
αἰσθανθῆ πρότερον μὲ τὸν Πλάτωνα Δρακούλην καὶ
βραδύτερον μὲ τὸν διάσημον ἔξαδελφον του Jean
Moreas. Αἱ σκέψεις του βεθεῖαι καὶ διανηγεῖς εἴτε φι-
λοσοφικαὶ, εἴτε πατριωτικαὶ ἦσαν, κατεκύλουν τὴν
ψυχήν μου καὶ ἔθελγον τὴν σκέψιν μου.

***
Ἐκτοτε παρηκολούθησα τὴν διπλωματικὴν δρᾶσιν τοῦ κ. Παπαδιαμαντοπούλου, ὅπως τὴν παρηκολούθει δόλοκληφος ὁ Ἐλληνισμός. Ής διευθυντής τοῦ πολιτικοῦ γραφείου τοῦ Πρύγκηπος Γεωργίου εἰς τὴν Κορήτην διεδραμάτισε σπουδαιότατον πρόσωπον. Μερικοὶ θέλουν νὰ εἴπουν ὅτι ὁ κ. Παπαδιαμαντόπουλος ἡττήθη εἰς τὴν μεγαλόνησον τῆς Μεσογείου. Οἱ κατέχοντες ὅμως τὰ πράγματα καλῶς, γνωρίζουν ὅτι διὰ τῆς ἀποχωρήσεως ἐκεῖνην τοῦ Πρύγκηπος Γεωργίου και τοῦ κ. Παπαδιαμαντοπούλου, ὁ ἡττηθεὶς ἦτο αὐτῆς Η. Κρήτη, τῆς δποίας τὸ ἔνωντικὸν ὄνειρον ἀνεστάλη ἐπὶ μακρῷ.

Είχα τό ευτύχημα νὰ τὸν Ἰδω ἐπανερχόμενον ἐξ Χανίων. Μή νομίσετε ὅτι εἰς τὸν μακρὸν πέριπατον ποὺ ἐκάμαμεν μέχρι Παλαιού Φαλήρου, η συνομιλία μας περιεστράφη εἰς τὸ φλέγον ἀκόμη τότε Κρητικὸν ζῆτημα. "Λπαγε τῆς βλαστρημάτων" Ἐδιψόνασμεν καὶ οἱ δύο ἀπὸ φιλοσοφικὴν συζήτησιν καὶ ἐργάζθημεν εἰς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν μὲν ἐκπλήσσουσαν βουλιμίαν. Ἦτη τῆς συζήτησεως μας ἐκείνης διέκρινα ὅτι ο κ. Παπαδιαμαντόπουλος εἰς πλεῖστα οημεῖνα εἶχε

Είναι γνωστόν, διτι κατά τὰς ποδὸς ἐτῶν γενομένας ἐν τῷ ναῷ τῆς Δεσποίνης ἐν Λυκοσούρῳ ἀνασκαφάς ἀνευρέθησαν αἱ τρεῖς κεφαλαὶ καὶ πλεῖστα τεμάχια ἐκ τῶν τεοσάρων κολοσσικῶν ἀγαλμάτων, ἄτινα ἀπετέλουν τὸ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἐν τῷ ναῷ τῆς Δεσποίνης περιγραφόμενον σύμπλεγμα τῆς Δημητροῦ, Δεσποίνης, Αρτέμιδος καὶ Ἀνύτου. Αἱ κεφαλαὶ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν λοιπῶν τεμάχιών εἰχον μεταφερθῆ τότε εἰς τὸ Ἐδενικὸν Μουσεῖον, ἀλλὰ μετά τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μακροῦ μουσείου τῆς Λυκοσούρας, ἐπειδὴ ἐκεῖ εἶχον ἀφεθῆ πολλὰ ὀγκώδη, δυσμετακόμιστα τεμόρχια τῶν σωμάτων τῶν ἀγαλμάτων, ἀπερασθήνη νὰ μεταφερθῶσιν ἐκεῖ καὶ τὰ ἐν τῷ Ἐδενικῷ Μουσείῳ ενύρισκόμενα τεμάχια ὡς καὶ γύψινα ἀντίτυπα τῶν ἔκτεινιμένων ἥηδι ἐν τῷ Ἐδενικῷ Μουσείῳ κεφαλῶν, καὶ νά γίνῃ ἐκεῖ ἡ συγκόλλησις τῶν διαφόρων προσαρμοζόντων τεμάχιων καὶ ἡ ἀνίδυνος τῶν ἀγαλμάτων. Ἡ ἐργασία αὕτη συνετελέσθη ἐφέτος.

Λείποντοι δυστυχῶς πλείστα τεμάχια ἐγένετο ὅμως δυνατῶν νῦν ἀποτελεσθῆ κατὰ τὰ δύο τρίτα περίπου τὸ ἄγαλμα τῆς Δήμητρος, τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀρτέμιδος κατὰ τὸ πλεῖστον, πολλὰ οὐσιώδη μέρη τοῦ ἄγαλματος τῆς Δεσποινῆς, οὗτονος λείπεται δυστυχῶς ἡ κεφαλὴ, καὶ τινα μέρη τοῦ Ἀνύτου. Διὰ τὸν ἐργασιῶν τούτων καὶ τῆς γενομένης μελέτης τῶν διαφόρων τεμαχίων ἡ ἀναπαράστασις ἐν σχεδίῳ τοῦ σπουδαιόν καὶ μοναδικοῦ σφυζομένου λατρευτικοῦ συμπλέγματος δὲν θά παρέχει μεγάλην δυσκολίαν. Διεκρίθησαν πρός τούτοις πολλὰ οὐσιώδη μέρη τοῦ μαρμαρίνου θρόνου τῶν θεῶν. ὥστε καὶ τούτου η ἀναπαράστασις θά εἰνε ἴσως δυνατή.

Ἐν τῷ αὐτῷ μουσείῳ τῆς Λυκοσούρας ἔστεθήσαν
προσηκρήτων καὶ τὰ λοιπά ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς Λυκο-
σούρας εὑδένθην ἀρχαῖα, δῶν τινα. ὡς λ. χ. μία ἄριστα
εργούμενή Ιερᾶ τράπεζα, μία νηψήλη βάσις ἐν μορφῇ
δενδροῦ καὶ ἄλλα, εἰνε τοπλοῦ ἄξει.

Τῇ ἐπιστασίᾳ τοῦ αὐτοῦ ἐφόρου ἐγένετο πόδς τού-
τοις μικρῷ ἀνασκαφὴ καὶ παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἐπικου-
ρείου· Ἀπόλλωνος, οὗτινος αἱ ἐργασίαι τῆς ἀνασκα-
ψίας τείνουσιν καὶ περισταθῶσιν. Ἀντικρὺ τῆς ΒΔ.
γνωνίας τοῦ ναοῦ τούτου ἀνεκαλύφθη β'. Με περίπου
βαθύτερον τοῦ σφρυμένου ναοῦ τὸ ἔδαφος ἀρχαιοτέ-
ρου ιεροῦ. Ἐν τούτῳ ἀνεκαλύφθησαν ἄφθονοι κοριν-
θιαῖοι βούβολοι καὶ ἄγγεια ἀλλοι σχημάτων κοριν-
θιακῆς τεχνοτροπίας, ἀγγεῖα τινὰ ἐν μορφῇ ζώων,
πλείστα μικρὰ χαλκᾶ ἀναθητικά ὅπλα (ὑδρακες,
ἀστίδια, κνημίδες, ἐν χαλκοῦν ἀγάλματιν Ἀπόλλω-
νος, καὶ πλήθυος ἄλλο διαφόρων μικροτεχνημάτων. Η
ἀνακάλυψις ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ίστο-
ριαν τοῦ νεωτέρου, τοῦ καὶ ἀξιολογωτέρου τῶν ἐν
Πελοποννήσῳ ναῶν.

K

Η Διεύθυνσις τῶν Μουσῶν τῆς Ζακύνθου γράφουσα περὶ τῆς ἀνάγκης ἰδρύσεως Μουσείου εἰς τὴν νῆσον, ὃπου νὰ φυλαχθοῦν τὰ ἴστορικά κειμήλια τῆς Ζακύνθου, τονίζει τὸ ἐπείγον τοῦ πράγματος, διότι δάφοροι ἀρχαιοκάπηλοι οἱ ἔχοντες ὅπ' ὄψιν τὴν πιθανότητα τῆς ἐπιτυχίας τοῦ προταθέντος μέτρου, περιέχονται πυ-ρωτώδεις τοὺς μὴ ἀπογραφέντας ἐπὶ γανὸς καὶ προσπαθοῦν ὥραιόπασσον, ὡς νυκτοκόρακες ἀπάλιοι, πᾶν δὲ ἀπέμεινε καὶ κομεῖ τὴν νῆσον.

¹Ιδού τί ἐπιλέγει ὁ φίλος διευθυντής τῶν Μουσῶν περισσότερον συγκεκομένα :

περισσότερον συγχρόμενα :
Υπεροτσχίλια αντικείμενα τέχνης έλληνικής ποώτης ταξεως, υπερεβδομηκόντα χιλιάδες κειρογράφων του πολυτιμοτάτου άντρού Ιστορικής εποψιών Αρχειοφυλακίου, δεκαεξακισχίλιοι τόμοι της Δημοσίας Βιβλιοθήκης — πλήγη των άντακισχίλιων της Δημοτικής βεβαιώσεως περι τους 150 κώδικες ἐκκλησιῶν, οι οποίοι έφ' ήσαν ωραίζοντο, κατά Ιστορικός παραδόσεις οι πα-

φασκευάσαντες τὴν ἀνεξαρτησίαν μας Φιλικοὶ καὶ μυ-
ρία ἄλλα κειμήλια τιμῶντα τὸν τόπον, καὶ τὰ ὅποια
εἰσὶ προωρισμένα νῦν κάμουν πτερά ἀπὸ τὸν τόπον,
οὗτως ἀσυντόλως κλεπτόμενα, ἀξίζουν τὸν κόπον
τούτον.

⁷Ας κινηθοῦν οἱ ἀρμόδιοι ἐνόσῳ εἰναι ἀκόμη καιοός.

Ο κ. Ν. Κλ. Λανίτης γοάφει εις τὸν Hellénisme τὴν 15 Σεπτεμβρίου ἀρρενών ὑπὸ τὸν τίτλον Ἡ Κύρρος καὶ ἡ Ἀγγλία. Τὴν Κύρρον, κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1900, κατοικοῦν 182,739 Ἑλλήνες καὶ 51,309 Ὁθωμανούς. Η ἀεξίστης τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου ὑπελογίσθη εἰς 15,25% /, ή δὲ τοῦ ὄντων μανικοῦ εἰς 6,94% / . Ο συγχραφέν, θερμός πάντοτε συνήγορος τῆς ἔνωσεως, τῆς νήσου μὲ τὴν μητέρα Ἐλλάδα, δίδει συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς ἰστορίας τῆς νήσου ἀπὸ τοῦ 1878 διπότε περιῆλθε εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ζωγραφίζει τὴν δυστυχίαν της. Υπὸ διοίκησιν ἐλληνικὴν ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Κύρρου θά είχε πλεόνασμα, ἐνῷ ἡ ἀγγλικὴ πολυνέεσδος διοίκησις παρουσίαῖε τὴν ἐλλειψιμα 30,000 λιρῶν κατ' ἕτος. Αὐτὴ δίνει ἡ πειστικὴ ἀπάντησις τοῦ κ. Λανίτη, εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Τσάμπερλαιν κατὰ τὸ 1902 «ποιὸς θὰ πληρώσῃ τὸ ἐτήσιον ἐλλειψιμα ποὺ πληρώνει ἐτήσιως ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις». Καὶ καταλαγεῖ ὁ συγχραφεὺς τοῦ ἀρρενών: ἡ ὑπαρξίη ἴσχυροῦ ναυτικῶς ἐλληνικοῦ κράτους θὰ βοηθήσῃ σοβαρῶς τὰ βιοεπανικά συμφέροντα ἄλλα καὶ θὰ συμβάλῃ ἀκόμη εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόοδον.

Ο κ. Χόρτον, γενικός πρόξενος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἀθήναις, ὡμίλησε τὴν Νέαν Ὑόρκην ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἴδούσεως τοῦ Ἀμερικανικοῦ Πανελλήνιου Συνδέσμου». «Ο κ. Χόρτον θὰ κάμη σειράν διαλέξεων ἀπόδειξηνών διτὶ οἱ μερινοὶ Ἐλλήνες εἰναι οἱ κατ' εὐθεῖαν γραμμήν πτόγονοι τοῦ λαοῦ τῶν χρόνων τοῦ Δημοσθένους, τοῦ Ιερικλέους καὶ τοῦ Φειδία, ἔξαιροις τάς μ.γ.λας καὶ ταυμασίας ἀρετάς τῶν Ἐλλήνων ὡς φυλῆς, τῶν δούλων, ὄνομάζει τὸν ἔαυτόν του, εἰλικρινῆ, γνωστὸν αἱ ἀναφισθήτητον φύλον. Δὲν ἀπορρίπτει τὴν ἀδυνατίαν τῆς φυλῆς μας, τὸ δότι ποτὲ δὲν ἥμποδει νὰ ἐπέλθῃ υμφωνία μεταξὺ Ἐλλήνων. «Εἰς κάθε σύνδεσμον ἀδεκα Ἐλλήνων, προσθέτει, ἀσφαλᾶς θὰ ἑνῷεθοῦν δέκα οἱ δόποιοι θεωροῦν τὸν ἔαυτόν των ἵκανὸν νὰ ναι ἀρχηγοὶ καὶ οἱ δόποιοι χωρὶς ἀμφιβολίαν εἰναι αὐτοῖς».

Καὶ ἔξακολουθεῖ μὲ τὴν ιδίαν φιλικὴν συμπάθειαν
αὐτῶν περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν πολλῶν
οἰστῶν τοῦ

Ηγαλλιστι ἐκδιδομένη ἐφημερίς *«Ἄγγελοι φόρός τῶν Αὐτηνῶν»* ἀπέγνυνε τελευταῖς εἰς μερικούς, ὅλι-
ας ἐρωτήσεις διὰ τὸ γλωσσικὸν ζῆτημα.

Δέν παρηκολουθήσαμεν τὰς ἀπάντησεις. Καὶ δοι
ἀναγνῶσται μας καὶ δοι οἱ Ἑλλήνες πιστεύσουν
αἱ ἔχουν βαρεθῆ τὸ ζῆτημα αὐτό. Ἔτυχε δικαίως νὰ
αρβάσωμεν μιαν ἐπιστολὴν τοῦ καθηγητοῦ κ. Φωκᾶ,
ὅποιος αὐτόκλητος εἰσῆλθε εἰς τὴν συζήτησιν.
Ναι εξυπνη ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆ. Ο κ. Φωκᾶς λέγει
ι ποτὲ δὲν δύεται πεινάνεαν ἀρρώστων νὰ ζητῇ ἄρ-
η-νδωρ ἀλλὰ ψωμί καὶ ρεόδ. Ούτε κανείς τοῦ εἰ-
ποτὲ ὅτι ἀλγεῖ ἀλλ᾽ ὅτι πονεῖ.

«Δέν είμαι, λέγει παρακάτω, κακός ἄνθρωπος, θὰ
ς προτείνω δώμως ἔνα πειραμα. Δόσετέ μου τὸν κ.
ποτριώτην νά του κάμω μιάν ἐγχείρισι, —μιά μικρού-
ακή νιστεριά — σο δόξα χρειάζεται γιά νά βγάλῃ μιά
μάτα μου, και θὰ ιδούμε τότε ὅτι θὰ φωνάξῃ
αῆτεο. Βεβιωμέντε και βεβιώσαστε και τοῦτο

μον κ. Μιστριώτην δύτι δὲν ἔχω αἰμοχαρεῖς διαθέσεις. Καὶ ἀν ἐπόκειτο πραγματικῶς νά τοῦ κάμω ἐγχείρισιν, θά τον ἐχλωροφόρδυμιζα γά νά μη τὸν ἀναγκάσω ν' ἀταρηθῆ τὰς ἀχός του. Μά πτη μον λοιπόν, τι είδους γιλδσα είναν αντη κάνεται τὴν ὥραν δπού δ ἄνθρωπος κινδυνεύει, θυμάνει, ἀρρωσταίνει. ἀγαπᾶ;

δταν ἔβλεπε κανένα λεωφορεῖον, ἔλεγε : Νὰ τὸ ὀμάξι τοῦ ἀδελφοῦ μου.

Δὲν ἥθελε νά του μιλοῦν διὰ τὰ ἔργα του, ἀκόμη καὶ ἀν μιλοῦσσαν μὲ θυμασίμων. Ὁταν τοῦ ἔλεγαν: εἰσθε μεγάλος ποιητής, ἐδέχετο τὸν ἐπαινον μὲ κά ποιον μοφασμόν.

"Ο, τι είχε σχέσιν μὲ τὴν ποίησιν ὡς ἐπάγγελμα, τὸν
ἔκαμψε νὰ τὴν συχαίνεται. Δὲν ἥμποροῦσε νὰ κατα-
λάβῃ πῶς ήτο δυνατὸν νὰ ζῆ κανεὶς μὲ τὴν πένα του,
προπάντων μόνον ἀπὸ αὐτῆν. "Οταν ἔλεγαν δι το ὁ τάδε
ἔκαψε πειρουσίαν ἀπὸ τη βιβλία του:

— Ποτέ μου δὲν θὰ μποροῦσα νὰ κερδήσω τόσα χρήματα, ἀπαντούσε.

Δὲν ἦτο μάταιος διὰ τὸ τάλαντόν του, μόλις ἐφαίνετο ὑπερήφανος δι' αὐτό. Δὲν μισοῦσε κανένα συνάδελφόν του καὶ ἀπέδιε τὴν δικαίαν ἔκτιμην εἰς ὅλους. Μίαν ἡμέραν ἀπόδιδων μεροδιήπτως εἰς κάθε ποιητὴν βαθμόν ἀθανασίας, διὰ τὸν ἔσαντόν του ἔλεγε ὅτι θὰ μείνουν μερικοὶ στίχοι δικοί του.

Εἰς τῆς κυρίας Γιραφόδινου ἔνα βράδυ τοῦ 1835 ἔχαμε ὁ Μυσσός τὴν περίφημον ἀπάντησίν του εἰς τὸν Γερμανικὸν *Pēgor* τοῦ Μπέκερ.

Οταν ἀνεχθόσιν, δέ Βίκτωρ Οὐγκῷ ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ Μυσσὲ και πηγαίνοντας τὸν συνεχάρη θερμὰ διὰ

τὸ αὐτοσχέδιασμα. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἔδωσε μερικάς συμβουλάς διὰ τοὺς στίχους, τοὺς δόπιούς ἐξενίνος εὐδιοικε τολμηρούς οἱ χροὶς δύναμιν ὅμως. «Ο Μυστέ τὸν ἀφίνε νὰ λέγῃ σᾶν νὰ δένχετο τὰς συμβουλάς του μὲ ὑπομονῆν.» Εξαφνα τὸν σταματᾶ: «Φθάνει, δὲν ἡμιτροφεῖτε νὰ ἔννοήσετε οὔτε νὰ αἰσθανθῆτε ὅ, τι αἰσθάνο-

μαι καὶ ἐννοῶ ἐγώ. Μάθετε μόνον αὐτό, πῶς σε ἔκαπο
χρόνια θὰ διαβάζουν ἀκόμα τοὺς στίχους μου καὶ οἱ
δικοί σας θὰ εἰναι ἴσως λησμονημένοι».

Ἐκτοτε δὲν μῆλησαν ὃ ἔνας εἰς τὸν ἄλλον ἐπὶ δέκα
ἔτη.

Διὰ τὸν Σκορίβ ἔλεγε δὲ Μυσσός : «Θέτω ποιὲν ὑψηλά τὸν Σκορίβ, μᾶς ἔχει ἔνα ἐλάττωμα, ποτὲ δὲν θυμούνει μὲ τὸν ἕαντόν του. Θέλω νὰ εἰπῶ πώς ὅταν ἀρχίζει ἔνα δράμα, μιὰ πρᾶξη, μιὰ σκηνή, ζεύρει πάντα ἀπὸ ποὺ ἀναχωρεῖ, ἀπὸ ποὺ θὰ περάσῃ ποὺ δὲν φύδαιση. Λιτό εἶναι μία ἀρετὴ ποὺ δίδει μεγαλοφίην ἐνότητας εἰς ὅ,τι γράφει. Ἀλλά καὶ ἔλλειψιν εὐντροφίας καὶ ποικιλίας. Εἶναι παραπολὺ λογικός ποτὲ δὲν τὰ χάνει. Ἐγώ, δὲ ταν γράφω μιὰ σκηνή ἡ ἔνα ποίημα, ἔξαφνα ἀλλάζω κάποτε δόμιμον, κ' ἐκεῖ ποτὲ ἔνα πρόσωπον μοῦ ἱτον ἀγαπτότον, γρούζω τὸ φύλλο καὶ τὸ ξυλοφροτόνω... Είχε φύγει γιὰ τὴ Μαδρίτη καὶ ταξιδεύει στὴν Πόλη!»

E

ΕΞΕΔΟΘΗ τὸ τεῦχος τῶν μηνῶν Ἱουλίου — Αὐγούστου τῆς *Nuova Rassegna di letterature moderne*. Εἰς τὸ τμῆμα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας ἀφίξει τὴν δημοσίευσιν ὁραιάς μελέτης τοῦ κ. Pio Ciuiti περὶ τῆς φιλολογίας μας. Τὸ δημοσίευσθὲν μέρος προγραμματεύεται, περὶ τῆς πτώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Ἐλλήνων ἐν Ἰταλίᾳ. Μεταφράζει εἰς τὸ αὐτὸ τεῦχος τὴν *Sunvorallar* μὲ τὸν Κύριον τοῦ κ. Νιρβάνα δημοσιεύεισαν εἰς τοὺς Ἀργούς καὶ Ἀγιούς τῶν «Παναθηναίων». Κατωτέρῳ δὲ κ. Ciuiti κρίνει τὸν Δωδεκάλογον τοῦ Γύργον τοῦ κ. K. Παλαμᾶ, τὸν διποίον ἀποκαλεῖ «βαθὺ ἔργον θάλασσαν φωτός» καὶ μηνημονεύει διάφορα ἄλλα δημοσιεύματα τῶν «Παναθηναίων».

Οιταλός καθηγήτης κ. Άλεξανδρος Λέβη, έτοιμαζει διά την Φιλοσοφικήν Επιθεώρησιν μελέτην περί της μεθόδου της διανοητικής έργασίας. Πρός τούτο ἀπέτεινε τάς ἔξης ἐρωτήσεις πρὸς τοὺς διαπρεπεστέρους ἐπιστήμονας, ποιητὰς καὶ λογίους τῆς Ἰταλίας.

— Πῶς συνέλαβον τὴν ἴδεαν τῆς συνθέσεως τῶν κυριωτέρων ἔργων τῶν;

— Πῶς ἔργαζονται συνήθως. Μεθοδικῶς δλίγας ὥρας καθ' ἐκάστην, ἡ διέρχονται περιόδους διαρκοῦς καὶ ἀκαταπαύστουν ἔργασίας, καὶ περιόδους ἀργίας καὶ ἀναπαύσεως;

— Ποίαν ἀντοχὴν ἔχουν ἐν τῇ ἔργασίᾳ;

— Ἐργάζονται καλλίτερον ἐν τῇ πόλει ἢ ἐν τῇ ἔξοχῃ;

— Προετοιμάζουν δλην τὴν σχετικὴν ὑλὴν τοῦ ἔργου τῶν πρὸς τὸ ἀρχισουν, ἡ τὴν ἐτοιμάζουν καὶ τὴν τακτοποιοῦν δλίγον κατ' ὅλιγον ἀπὸ κεφαλαίου εἰς πεφάλαιον;

Ἡ ἔργασία τοὺς παρέχει συνήθως ἡδονὴν ἢ κόπον, εὐχαρίστησιν ἢ κούρασιν;

Ἡ ἔργασία αὐτὴ τοῦ ίταλοῦ καθηγητοῦ μᾶς ἐνθυμίζει τόσων ἀλλων συγγραφέων τὸν τρόπον τοῦ ἔργαζεσθαι. Ὁ Καρλάϊλ κατέβαλλε προσπαθείας, ἐκουράζετο, ἐκοπίαζε, ἔστεκετο ὥσας δλοκλήρους πρὸς μᾶς λευκῆς σελίδος. Ὁ Βάλτερ Σκών ἐλάμβανε λευκὸν τετράδιον καὶ ὀρχίζε νὰ γράψῃ πρὸς ἀκόμη σχεδιάσῃ οὕτε τὴν πλοκὴν τοῦ μυθιστορήματος τοῦ ἐνεπένετο γράφων. Ὁ Βίκτωρ Ἀλφείρης ἔδενε τὰ πόδια του εἰς τὴν πολυθρόναν διὰ νὰ μὴ ἐγέρεται καὶ διακόπτῃ τὴν ἔργασίαν του. Ὁ Βολτάριος εἶχε δάφφορα γραφεῖα εἰς τὸ δωμάτιον εἰργάζετο ἐπὶ τοῦ ἐνός εἰς ἰστορικὸν ἔργον, μετέβανε εἰς τὸ ἄλλο ὅπως γράψῃ τραγῳδίαν, καὶ ὅταν ἐκουράζετο εἰς ἄλλο διὰ νὰ γράψῃ μυθιστόρημα. Ἡ ποικιλία τοῦ ἡτο ἀνάπταυσις. Ὁ Ρουσσώ ἔλεγεν δὲ τὸ γραφεῖον του ἡτο τὸ δάσος Μομορενσί. Ἡ σύζυγος τοῦ Δελλίλι τὸν ἐκλείδωνεν εἰς τὸ γραφεῖον του διὰ νὰ ἔργασθῇ. Ὁ Μαντζόνης ἔζη ἐτη δλόκληρα χωρὶς νὰ γράψῃ οὕτε μίαν γραμμήν.

M. Σ.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

«Ο Γυιός τοῦ "Ισκιού" τοῦ κ. Σπύρου Μελά θάρχιος ἀπὸ τοῦ προσεκοῦς τεύχους.

Ο νέος πρότανις τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Κατσαρᾶς ἐνεργεῖ τὴν ἴδιωσιν οἰκονομικοῦ συσσίτιον τῶν φοιτητῶν. Τὸ συσσίτιον ἐδέχθη νὰ ἀναλάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἡ A. B. Y. πριγκήπισσα Σοφία.

Τὸ Βασιλικὸν Θέατρον ἐδημοσίευσε τὸ χειμερινὸν πρόγραμμα. Περιέχει πολλὰ νέα ἔργα· δύο ἀρχαῖα τὸν Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῷ καὶ τὴν Ἀλκηστήν καὶ ὄπτων νέα ἐλληνικά: Ἀκτή, Βελισσάριος τραγῳδίαι T. Αμπελᾶ. Τὸ Αἴνιγμα κωμῳδία X. Ἀννίναν. Σπάρτη τραγῳδία Δ. Οἰκ. Καλαποθάκη. Ο Ντροπαλὸς ἐρωτευμένος κωμῳδία T. Καμπούρογλου-N. Λάσκαρη. Ο Πτερωχορόδομος δραματικὴ κωμῳδία I. Πολέμη. Ἡ Κόρη τῆς Λήμανον τραγῳδία A. Προβελεγγίου. Θεοδώρα τραγῳδία Γ. B. Τσοκοπούλου.

Ο κ. Πλάτων Δρακούλης, διευθυντὴς τῆς Ἐρεύνης, ἐκ τῶν ἐκτάκτων ἀλλ' ὅχι δλιγόντερον ἀγατητῶν συνεργατῶν μας ἀνήγγειλε τοὺς ἀρραβώνας του μὲ τὴν κυρίαν Alice Lambe.

Παρὰ τὴν συνοικίαν Ἐλαιοτριβείων εὑρέθη τάφος ἀρχαῖος περιέχων δύο θρησκίας.

Τδρύεται ἐν Ἀθήναις γαλλικὴ σχολὴ πρὸς διδα-

σκαλίαν τῆς γαλλικῆς γλώσσης Ἡ σχολὴ θὰ λειτουργῇ ὡς παράρτημα τῆς γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς.

Ἐνας ιερεὺς εἰς τὴν Σμύρνην ἐτόλμησε νὰ εῖπῃ τὸ Πάτερ ήμῶν εἰς τὴν δημοτικήν. Εἶπε δηλαδὴ: «Πατέρα μου, ποὺ βρίσκεσαι στὰ οὐράνια, ἀς εἶναι ἀγιασμένον τὸ ονομά σου...» Ο ιερεὺς κλητεῖς ν' ἀπολογήθῃ εἰπε ὅτι στὸ χωρό του, εἰς τὴν Κρήτην, πάντα ἔτοι ἔλεγε τὸ Πάτερ ήμῶν γὰ νὰ τὸ καταλαβαίνῃ ὁ κόσμος. Τώρα πρόκειται νὰ σταλῇ, ίσως καὶ νὰ ἐστάλῃ, δύποτε εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ φουμανικὴ Κυβέρνησις διέταξε τὴν κατάργησιν τῶν διατυπώσεων εἰς τὰς ὁποῖας ὑπεβάλλοντο ἀπὸ τῆς 18 Νοεμβρίου 1905 τὰ ἔγγραφα τῶν ὑπὸ ἐλληνικῆς σημάντων πλοίων, τὰ ὁποῖα ἔφεραν ἐμπορεύματα ἀπὸ τὴν Ἐλλάδα εἰς τὴν Ρουμανίαν.

Ο Μιστράλ καθὼς γράφει ἔνα γαλλικὸν φύλλον, κτίζει τὸν τάφον του ἀπὸ τώρα. Θέλει ἡ παντοτεινὴ κατοικία του νὰ ἔναι τελείως σύμφωνη μὲ τὸ ἴδικόν του γοῦστο.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν Ἀγγλων Συγγραφέων ἐξεδόθη ἔννας μικρὸς τόμος περὶ τοῦ Ράσκιν ὑπὸ τοῦ Φρειδερίκου Χάρισον. Προσεχῶς θὰ δώσωμεν ἀποσπάσματα τοῦ βιβλίου περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ μεγάλου ἄγγλου αἰσθητικού.

Εἰς τὸ μεγάλο δουκάτον τῆς Βάδης εἰσάγεται νέον σύστημα ἐκπαιδεύσεως — ἀγόρια καὶ κορίτσια μαζί. Τὸ 1906 εἰς τὰ διάφορα κολλέγια ἐνεγράφησαν 53 μαθήτριαι.

Γίνεται σκέψις νὰ γίνη πλωτὸς ὁ Ρῆνος ἀπὸ τὴς ἐλεβιτικῆς πόλεως Μπάλ έως τὴν λίμνην τῆς Κωνστάντας.

Ο Ταίν γνωστὸς διὰ τὸ θάρρος τῆς γνώμης του ἐγραφεῖ ποτέ: Οι τρεῖς συγγραφεῖς ποὺ είχαν τὸ μεγαλύτερον κῦρος μεταξὺ 1840 καὶ 1870, ὁ Κουζέν, ὁ Θέρος καὶ ὁ Οὐγκώ δὲν ἤγαπησαν τὴν ἀληθείαν ἀλλὰ τὴν δόξαν των. Κανεὶς ἀτ' αὐτοὺς δὲν εἶναι ἀξιόπιστος, καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ὑπάρχουν γνωρίσματα τοῦ σαρλατάνου.

Ἐδημοσιεύθησαν εἰς ἔνα τόμον διὰ τὸν ἀνέκδοτον ὑπῆρχε τοῦ Λεοπάρδου. Τὰ χειρόγραφα εὑρίσκοντο εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τῆς Νεαπόλεως.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Αθηναϊκαὶ Ἡμέραι ὑπὸ Σπυρίδωνος Παγανέλη. Αθῆναι, Βιβλιοπωλεῖον «Εστίας» δρ. 3.

Σαλπίσματα ποιήματα Σ. I. Ματσούκα. Αθῆναι, ἐκδόσις Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν.

Τὸ Μυστικὸν τῆς ζωῆς ὑπὸ Γεωργίου N. Φιλαρέτου. Μικρὰ βιβλιοθήκη «Αθηνᾶς - Ζεύς».

Τὰ δύνειρα καὶ ἡ τηλετάθεια ὑπὸ Σ. Γ. Βλαβιανοῦ. Απόσπασμα «Ψυχιατρικῆς καὶ Νευρολογικῆς Ἐπιθεωρήσεως».

Προνομοῦχος Εταιρία πρὸς Προστασίαν τῆς Παραγωγῆς καὶ τῆς ἐμπορίας τῆς Σταφίδος. Ὑπόδημα πρὸς τὸ Υπουργείον τῶν Οἰκονομικῶν. Εν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1907.

Ε. Γύπαρης. Δείγματα δμοιοπαθητικῆς θεραπείας χωρὶς ιατρόν. Εν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1907.

ΤΟΜΟΙ ΤΟΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ," ΜΕ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΠΤΩΣΙΝ

Οἱ τόμοι 1ος, 2ος, 3ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος καὶ 12ος πωλοῦνται πρὸς δραχ. ἢ φρ. ΔΥΟ ἔκαστος.

Διὰ κάθε τόμου προσθέτομεν εἰς τὰς ἄνω τιμὰς 50 λεπτὰ διὰ τὰς ἐπιφράξιας καὶ 1 φράγκον διὰ τὸ ἔξωτερικὸν ταχυδρομικά.

Αἱ δλίγαι ὑπολειπόμεναι ΠΛΗΡΕΙΣ ΣΕΙΡΑΙ Τῶν «Παναθηναίων», ἐν δλιφ τόμοι 12, πωλοῦνται πρὸς δρ. 100 ἔκαστη.

Αἱ παραγγελίαι στέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῶν «Παναθηναίων» δδὸς δρ. 100 ἔκαστη. τέλοις 35 Ἀθήνας καὶ προπληρώνονται.